SWEDISH MUSICAL LEVANDE MUSIKARV HERITAGE

RICHARD ANDERSSON

1851-1918

Sonat

för piano i D-dur

Sonata

for piano in D major

Opus 11

Källkritisk utgåva av/Edition by Hans-Erik Goksöyr

Levande Musikarv och Kungl. Musikaliska akademien

Syftet med Levande Musikarv är att tillgängliggöra den dolda svenska musikskatten och göra den till en självklar del av dagens repertoar och forskning. Detta sker genom notutgåvor av musik som inte längre är skyddad av upphovsrätten, samt texter om tonsättarna och deras verk. Texterna publiceras i projektets databas på internet, liksom fritt nedladdningsbara notutgåvor. Huvudman är Kungl. Musikaliska akademien i samarbete med Musik- och teaterbiblioteket och Svensk Musik.

Kungl. Musikaliska akademien grundades 1771 av Gustav III med ändamålet att främja tonkonsten och musiklivet i Sverige. Numera är akademien en fristående institution som förenar tradition med ett aktivt engagemang i dagens och morgondagens musikliv.

Swedish Musical Heritage and The Royal Swedish Academy of Music

The purpose of Swedish Musical Heritage is to make accessible forgotten gems of Swedish music and make them a natural feature of the contemporary repertoire and musicology. This it does through editions of sheet music that is no longer protected by copyright, and texts about the composers and their works. This material is available in the project's online database, where the sheet music can be freely downloaded. The project is run under the auspices of the Royal Swedish Academy of Music in association with the Music and Theatre Library of Sweden and Svensk Musik.

The Royal Swedish Academy of Music was founded in 1771 by King Gustav III in order to promote the composition and performance of music in Sweden. Today, the academy is an autonomous institution that combines tradition with active engagement in the contemporary and future music scene.

www.levandemusikarv.se

Levande Musikarv/Swedish Musical Heritage
Kungl. Musikaliska akademien/The Royal Swedish Academy of Music
Utgåva nr 34/Edition No. 34
2013
Notbild/Score: Public domain. Texter/Texts: © Levande Musikarv

Huvudredaktör/Editor-in-chief: Anders Wiklund
Notgrafisk redaktör/Score layout editor: Anders Högstedt
Textredaktör/Text editor: Erik Wallrup

Levande Musikarv finansieras med medel från/Published with financial support from Kungl. Musikaliska akademien, Kungl. Vitterhetsakademien, Marcus och Amalia Wallenbergs Stiftelse, Statens Musikverk, Riksbankens Jubileumsfond, Svenska Litteratursällskapet i Finland och Kulturdepartementet.
Samarbetspartners/Partners: Musik- och teaterbiblioteket, Svensk Musik och Sveriges Radio.

Sonat.

Rich. Andersson.
Komp. 1878.

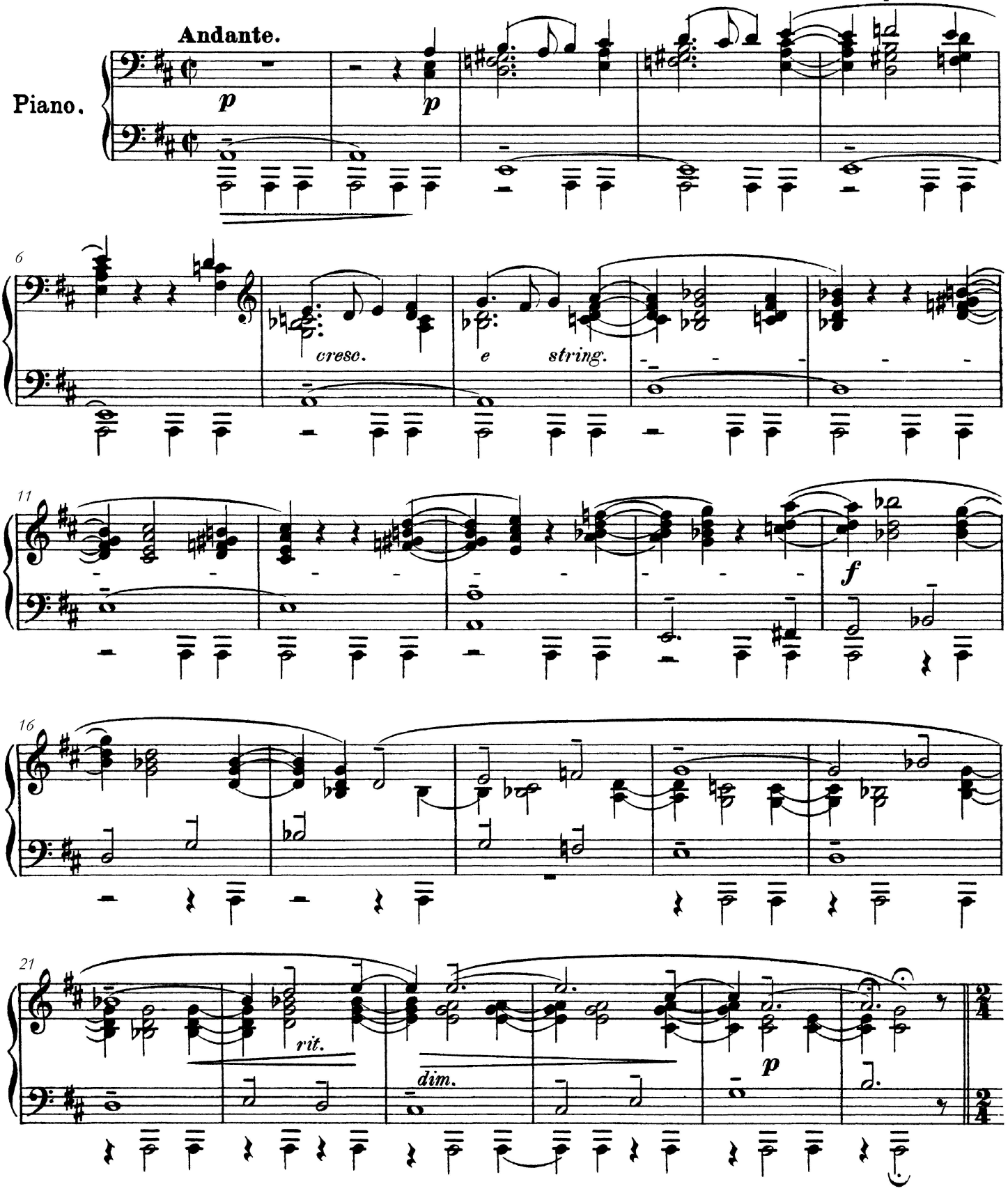

Swedish Musical Heritage, Kungl. Musikaliska akademien, Stockholm 2013. Public domain. www.levandemusikarv.se

Allegro risoluto.

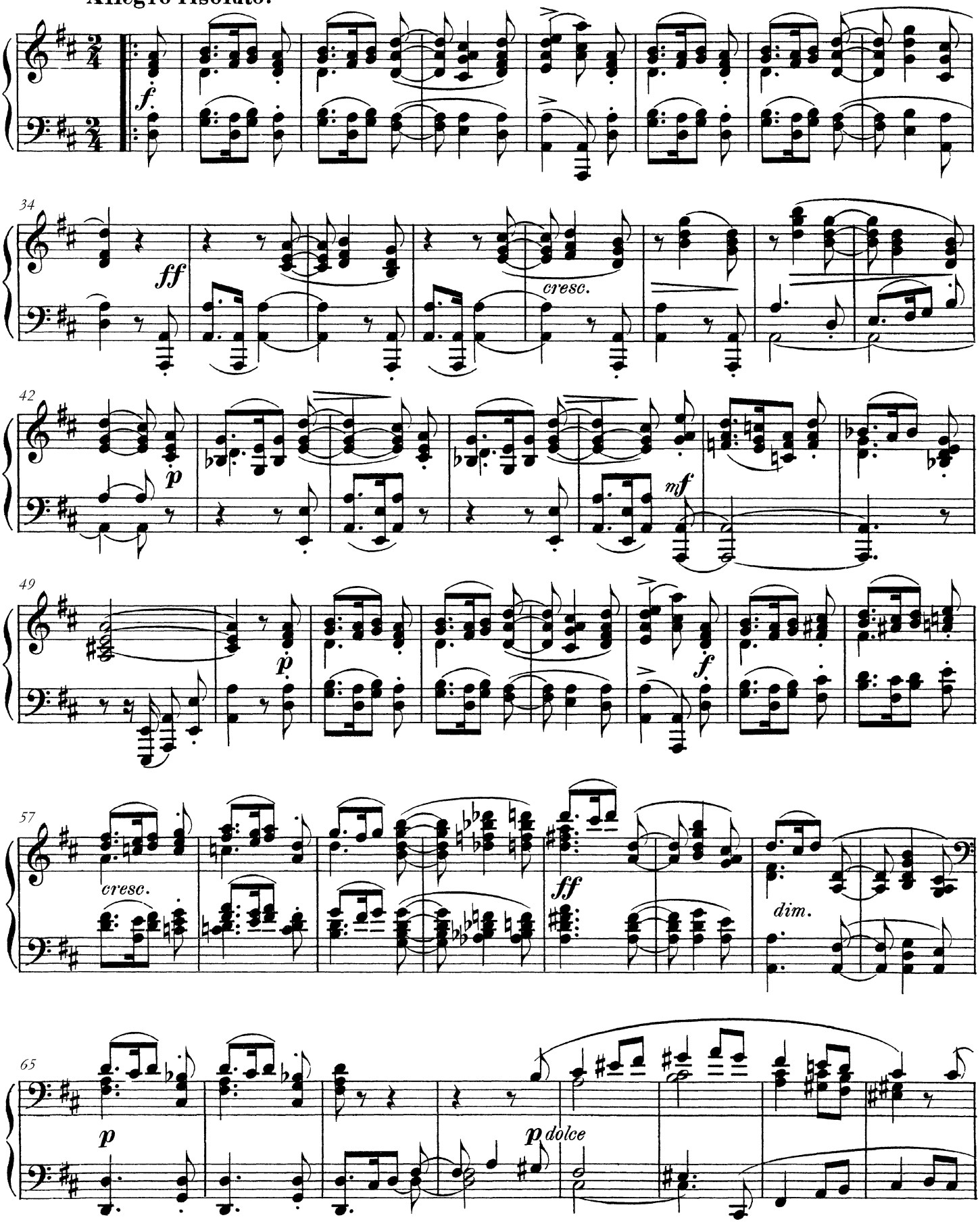

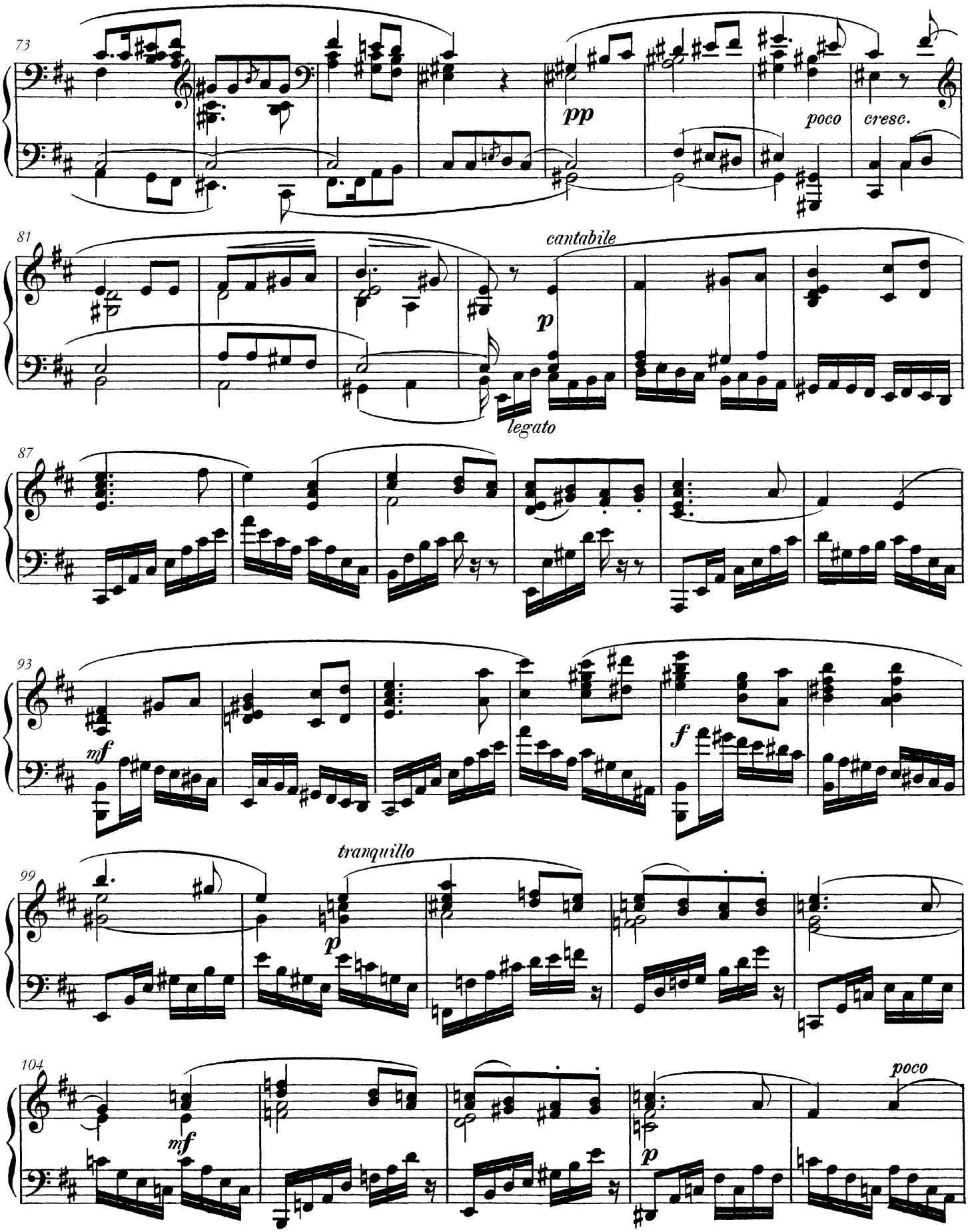
73
pp
poco
cresc.
81
cantabile
p
legato
87
93
mf
f
99
tranquillo
p
104
mf
p
poco

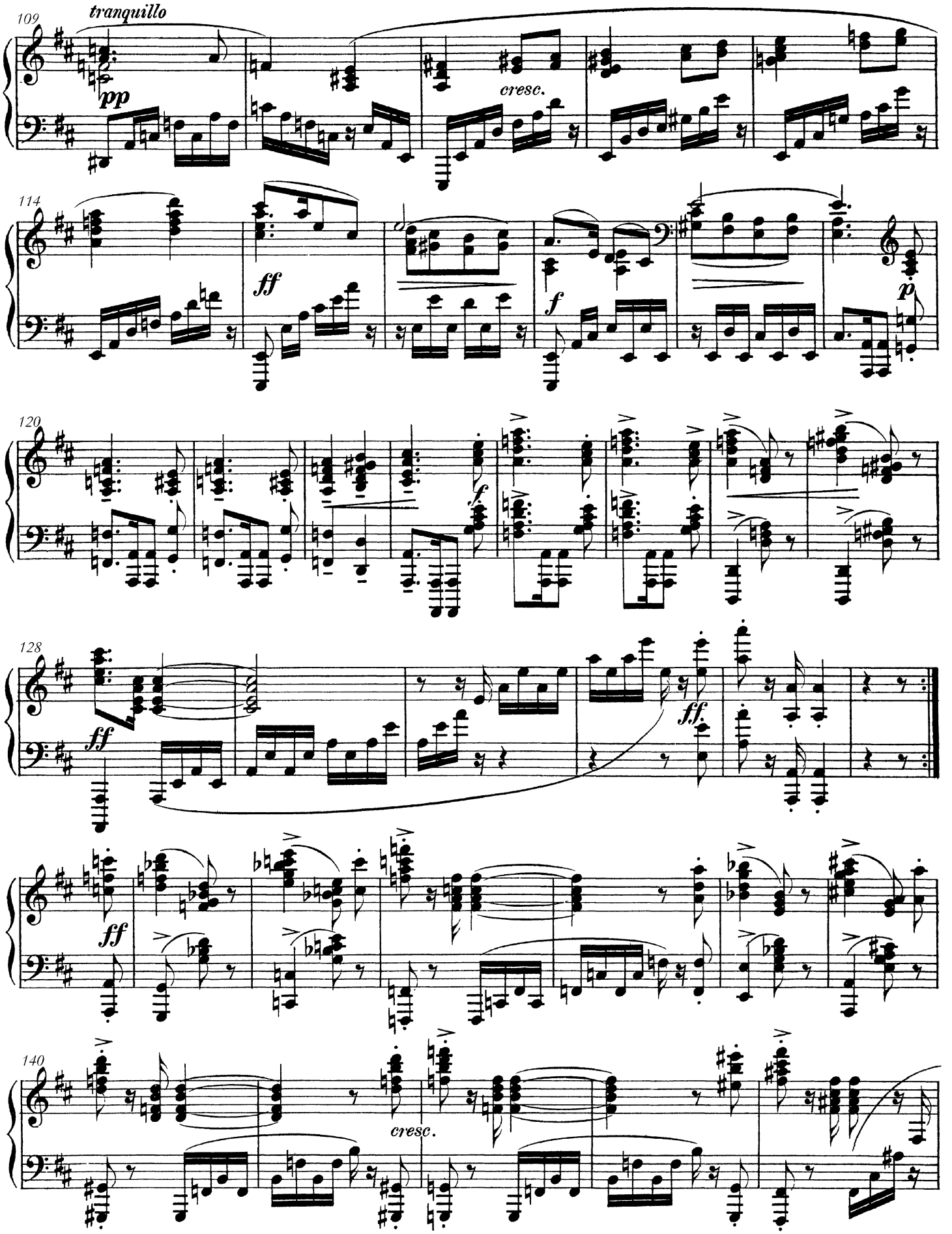
109
tranquillo
pp
cresc.
114
ff
f
p
120
f
128
ff
ff.
ff
140
cresc.

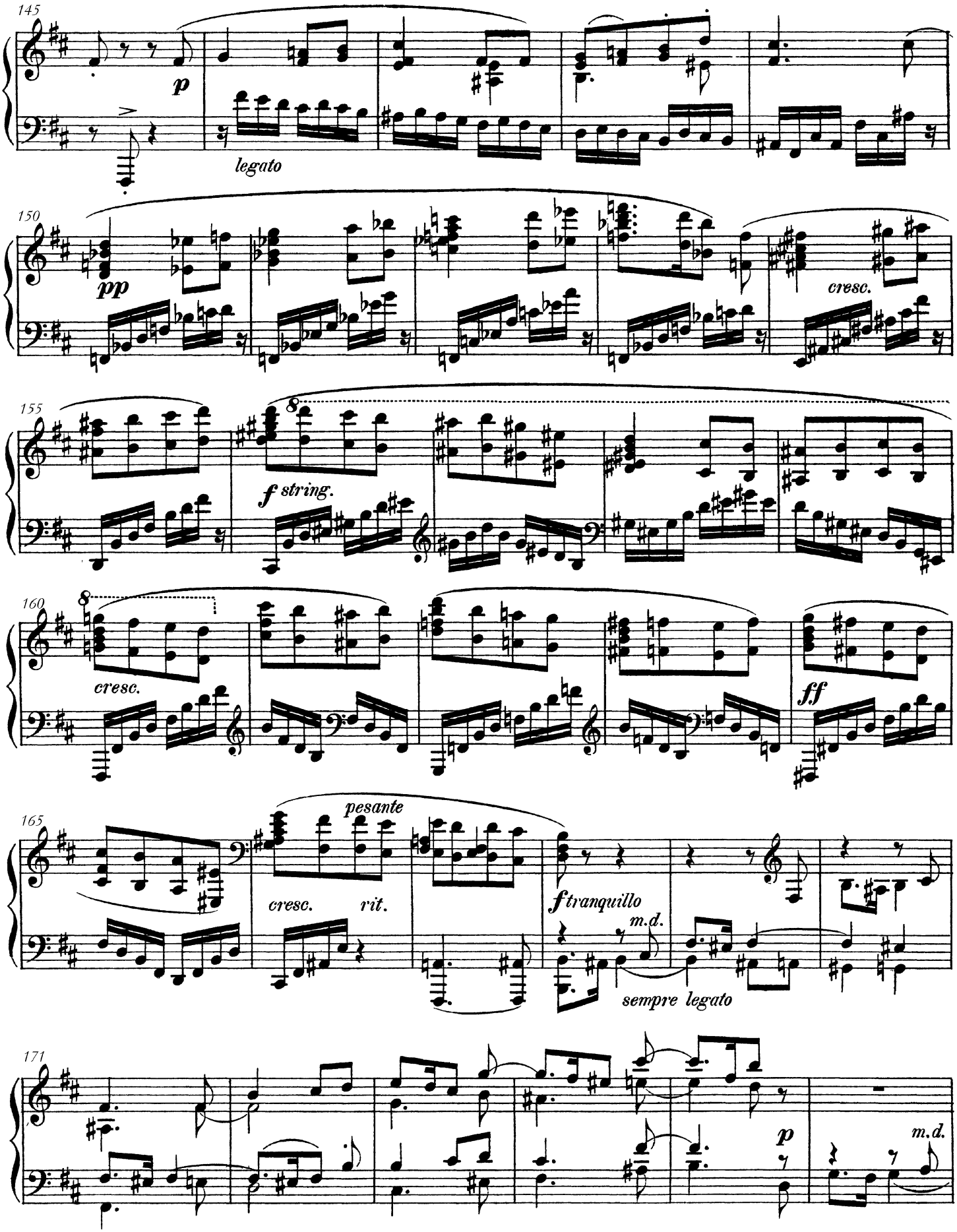
145
p
legato
150
pp
cresc.
155
8
f string.
160
8
cresc.
ff
165
pesante
cresc.
rit.
f tranquillo
m.d.
sempre legato
171
p
m.d.

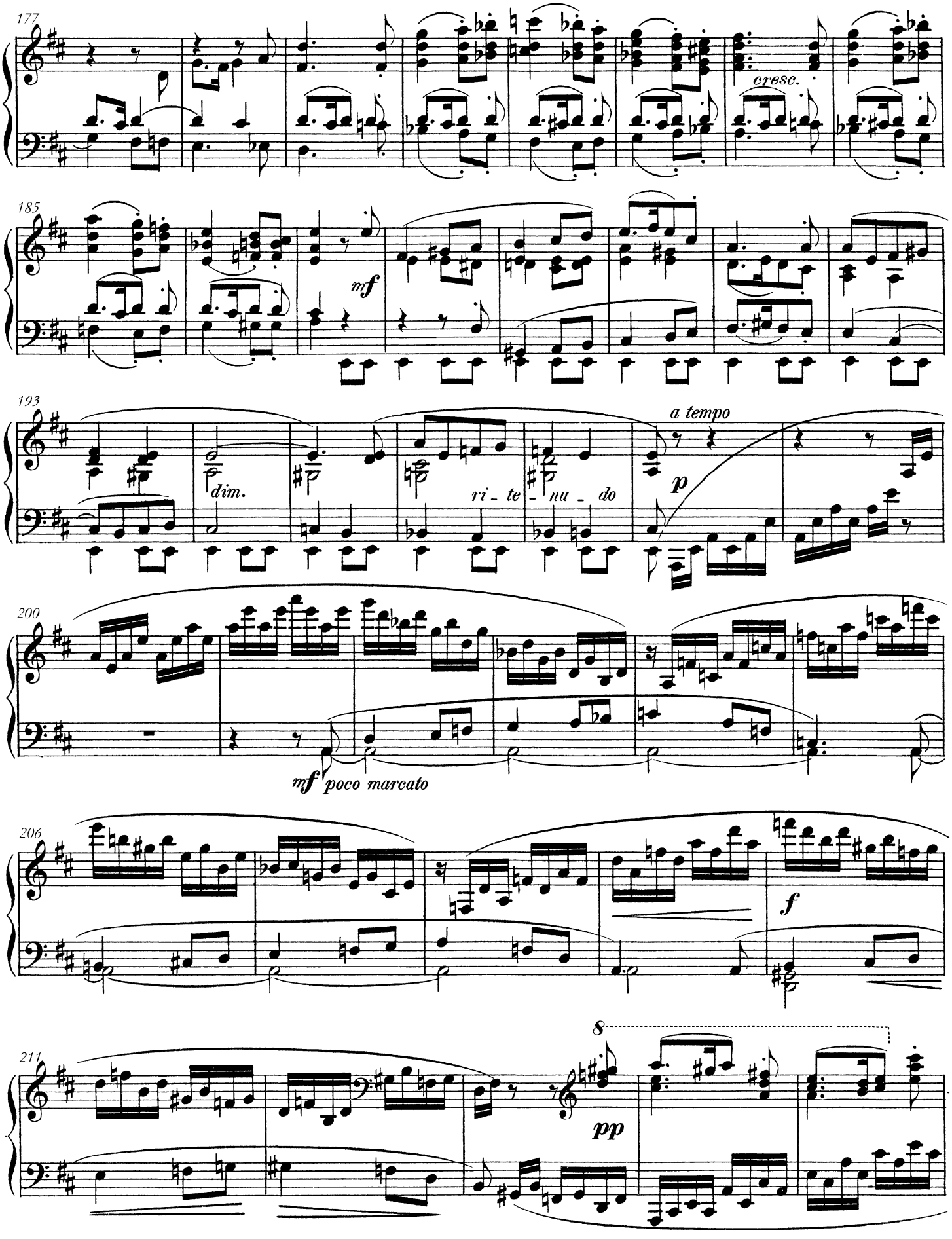
177
cresc.
185
mf
193
dim.
ri - te - nu - do
a tempo
p
200
mf poco marcato
206
f
211
8
pp

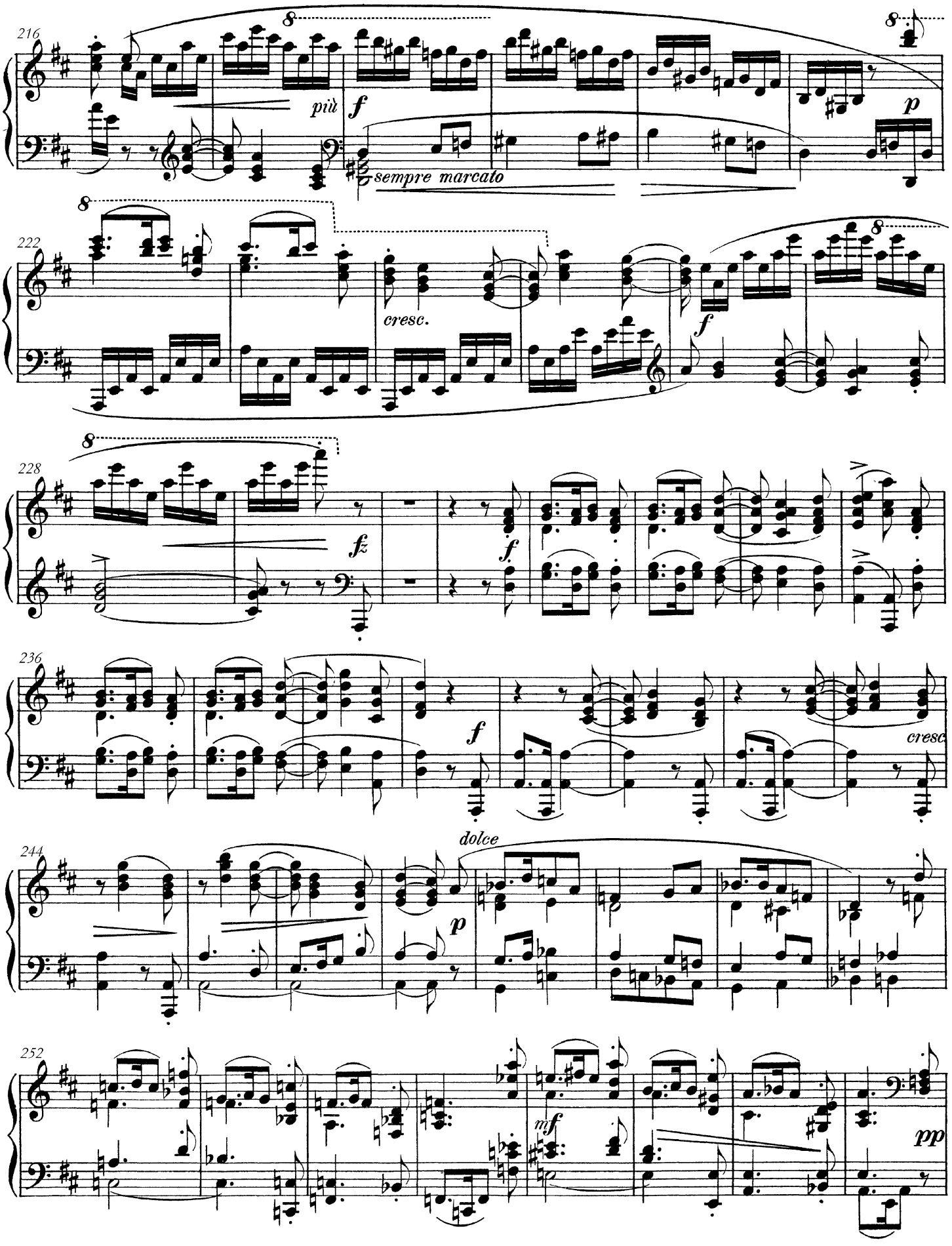
216
più
f
sempre marcato
p
222
cresc.
f
228
fz
f
236
f
cresc
244
dolce
p
252
mf
pp

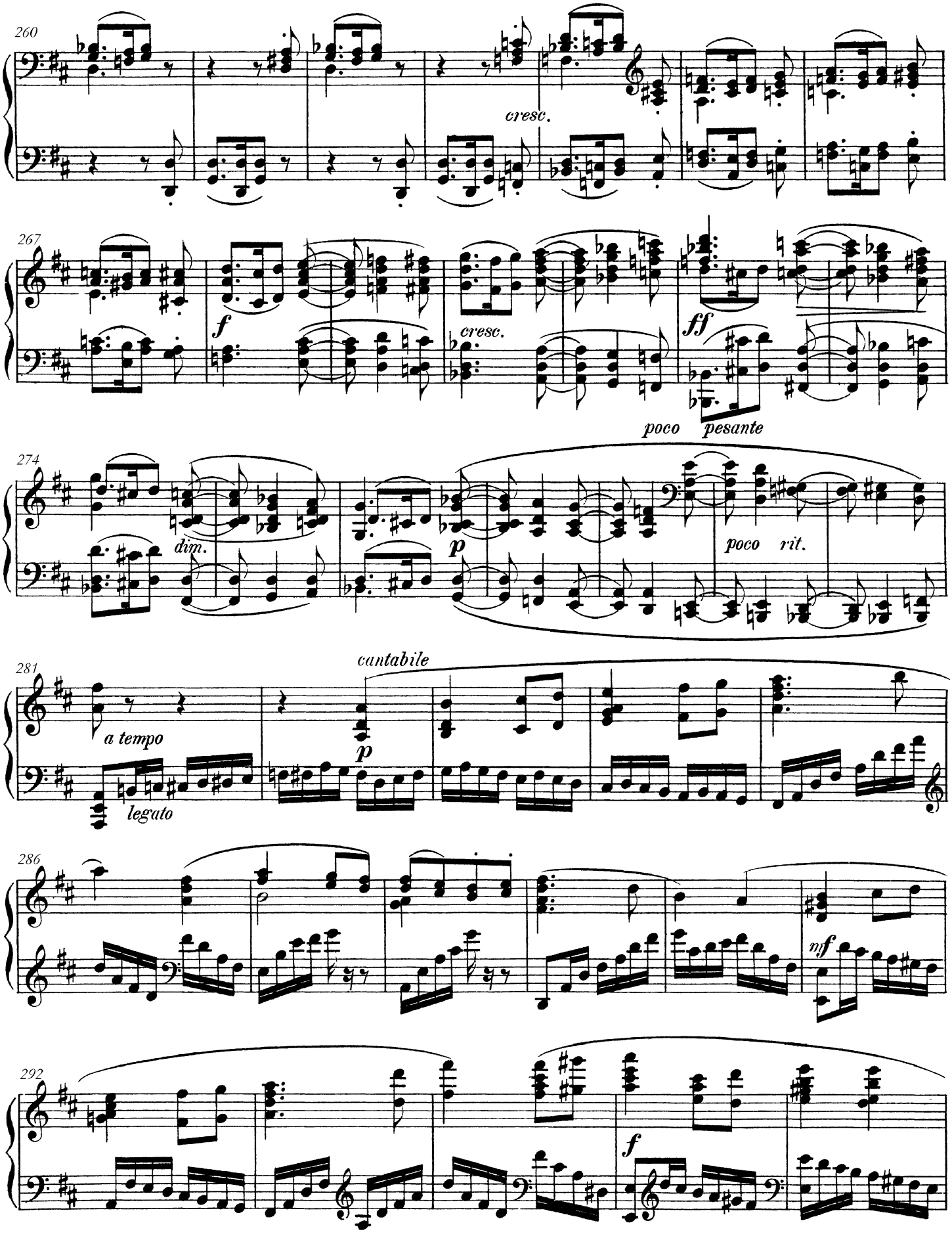
260
cresc.
267
f
cresc.
ff
poco pesante
274
dim.
p
poco rit.
281
a tempo
cantabile
p
legato
286
mf
292
f

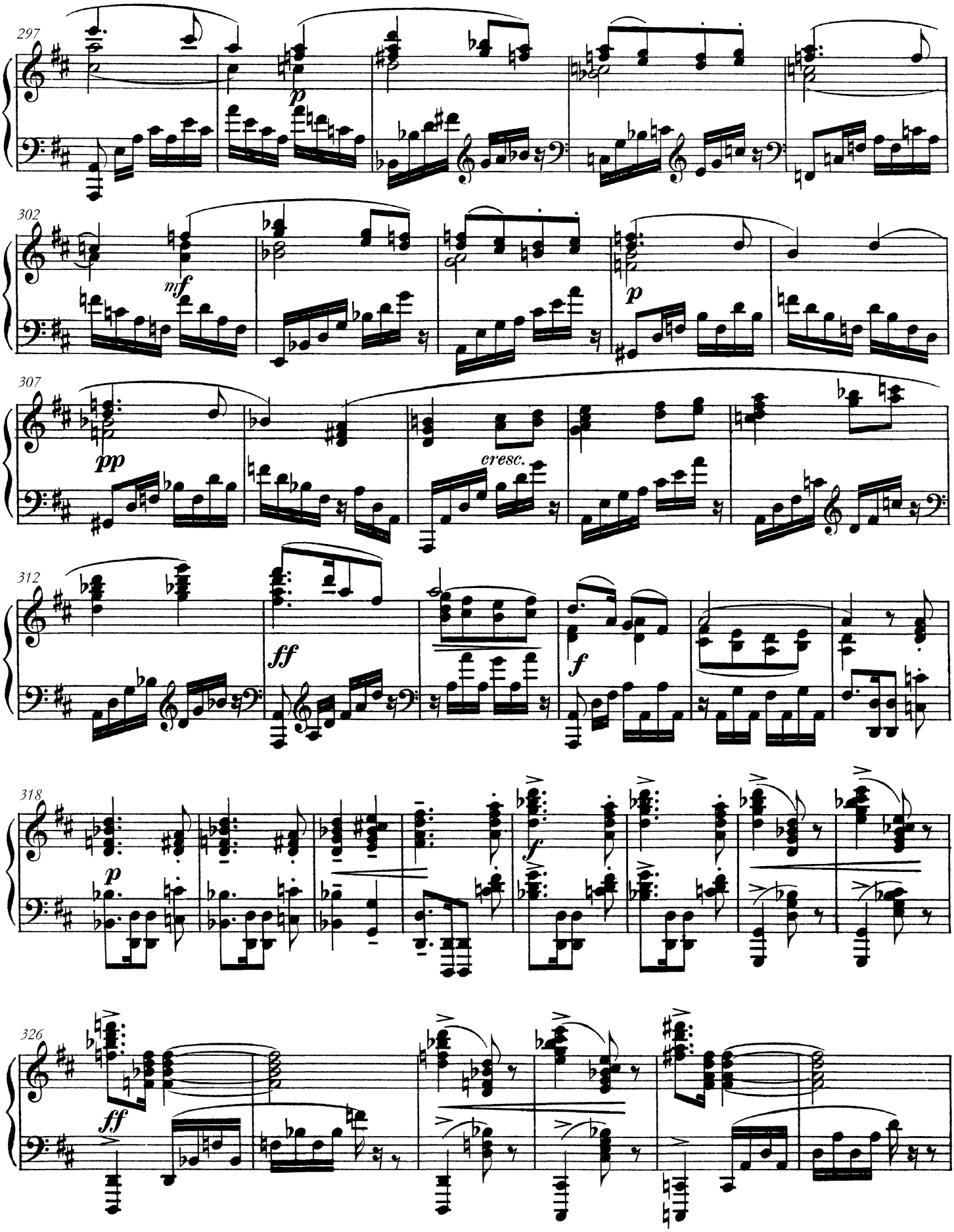
297
p
302
mf
p
307
pp
cresc.
312
ff
f
318
p
f
326
ff

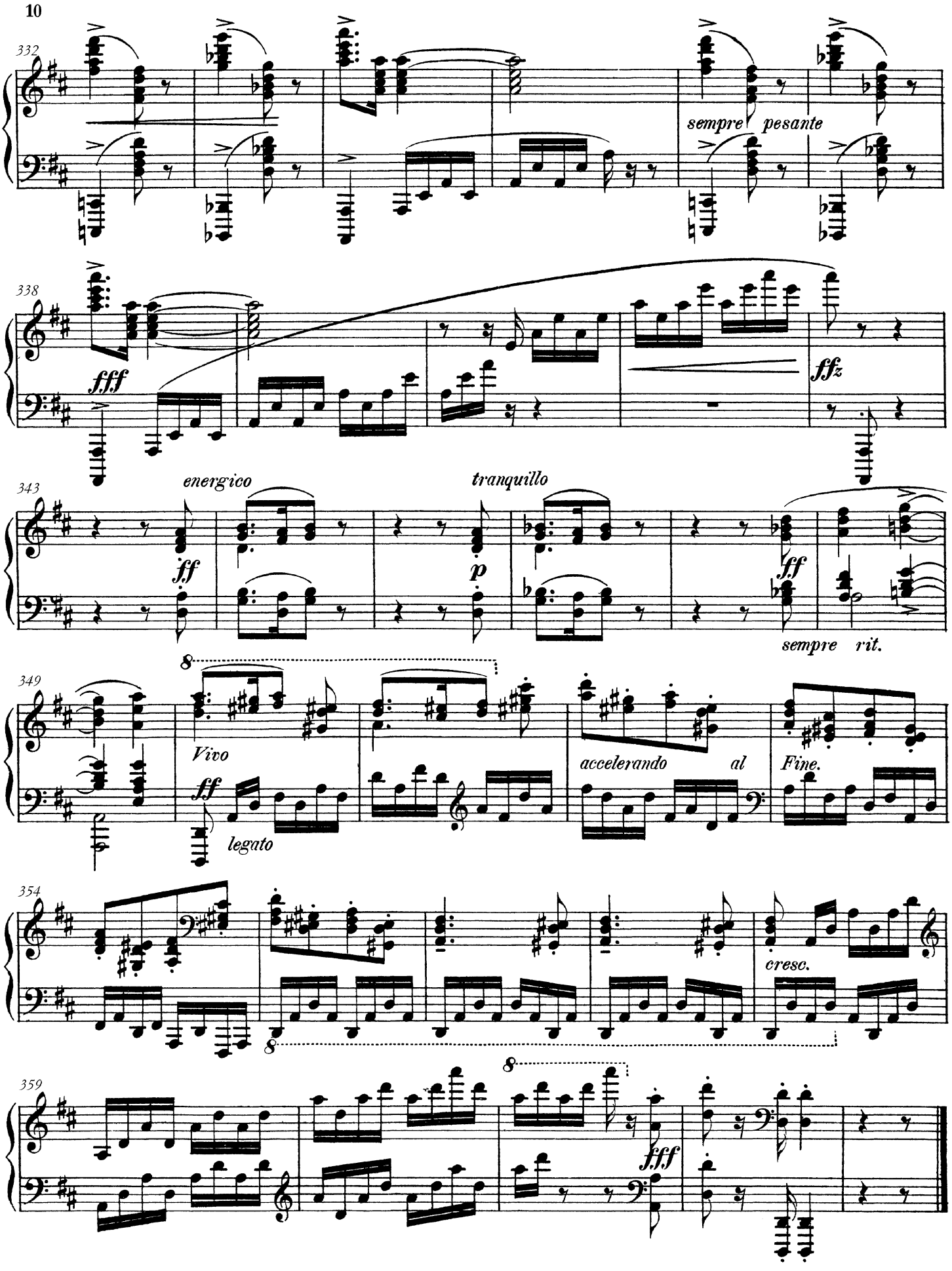
332
sempre pesante
338
fff
fffz
343
energico
ff
tranquillo
p
ff
sempre rit.
349
Vivo
ff
legato
accelerando al
Fine.
354
cresc.
359
fff

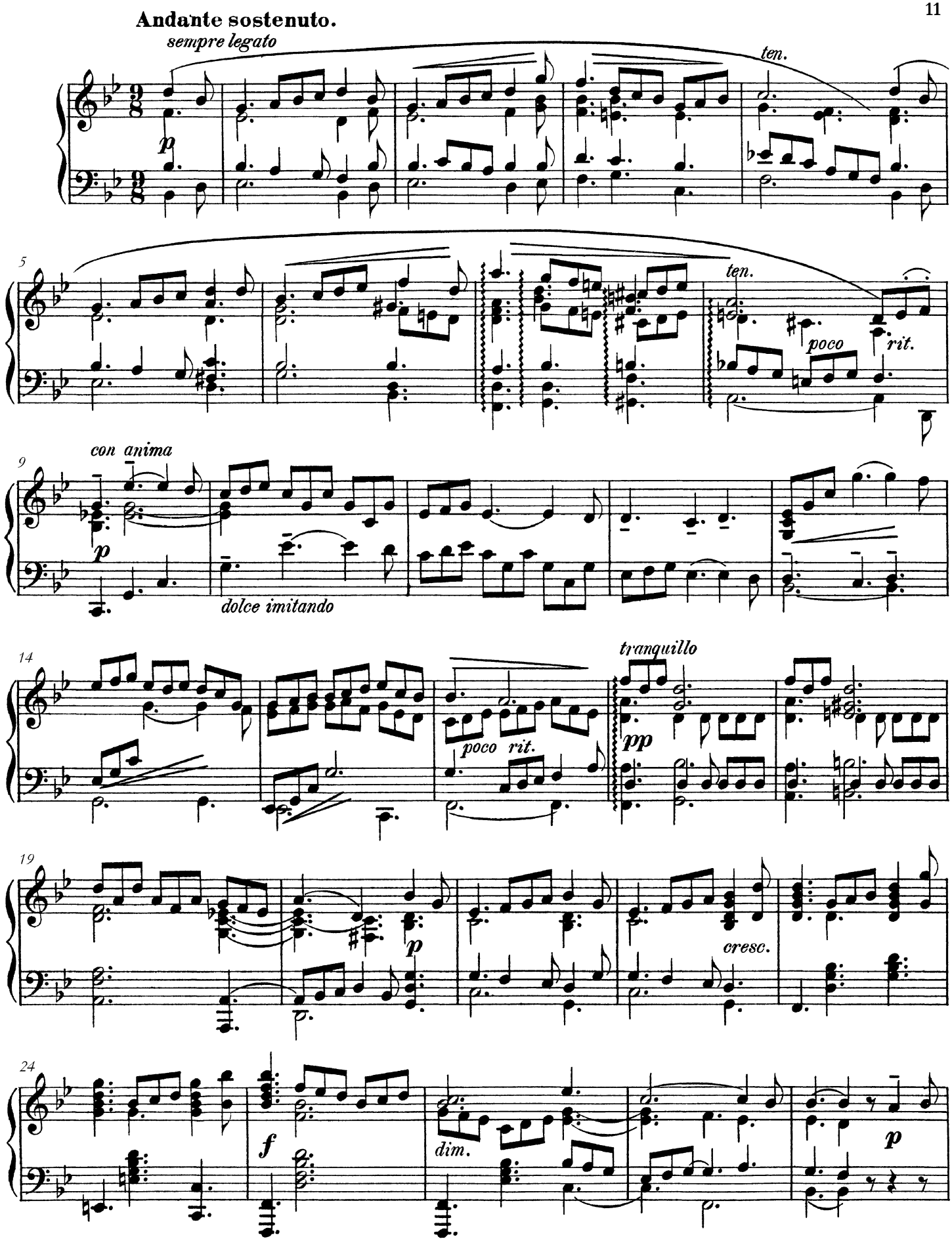
Andante sostenuto.
sempre legato
ten.
5
ten.
poco
rit.
con anima
9
dolce imitando
14
tranquillo
poco rit.
19
cresc.
24
dim.

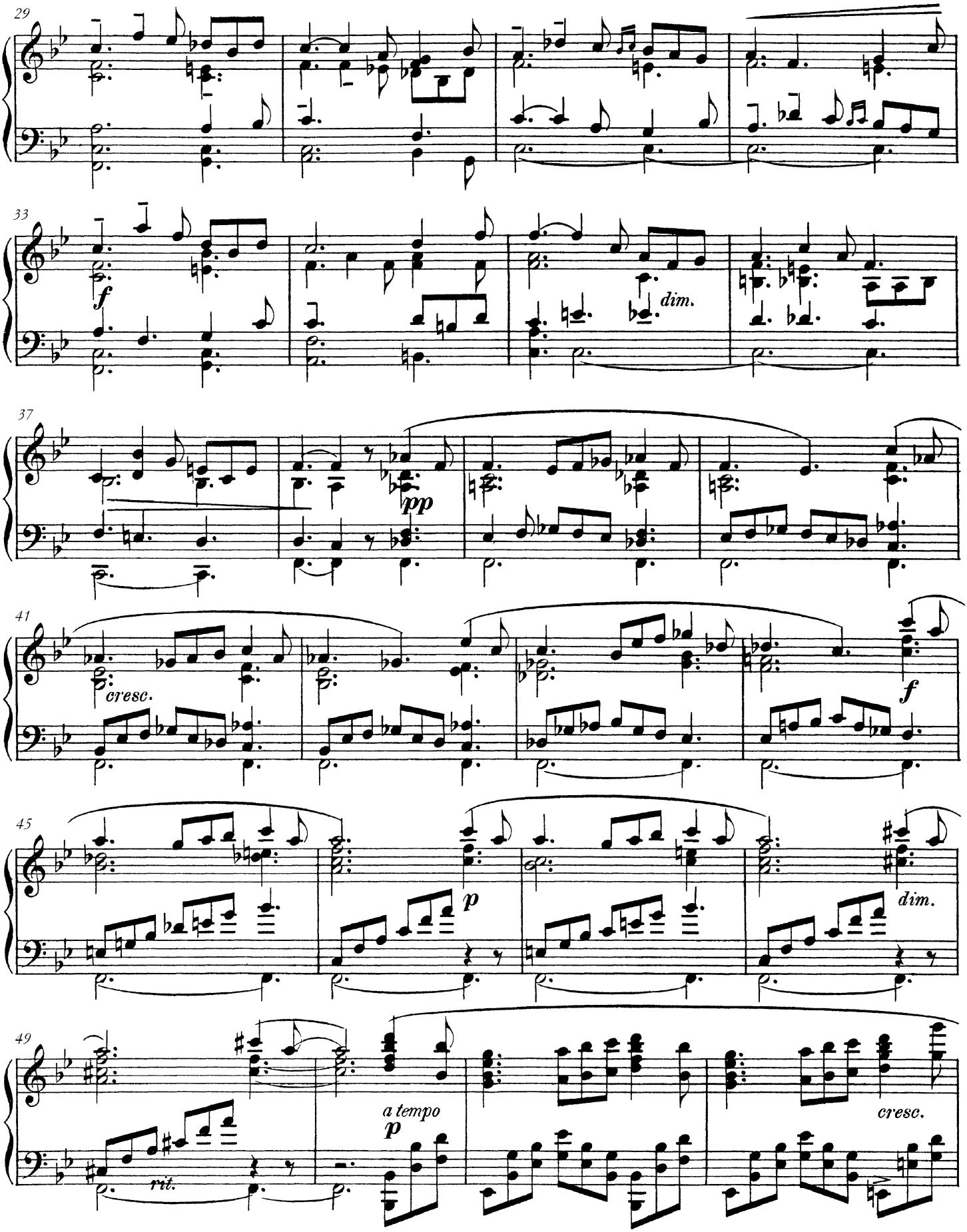
29
33
f
dim.
37
pp
41
cresc.
f
45
p
dim.
49
rit.
a tempo
p
cresc.

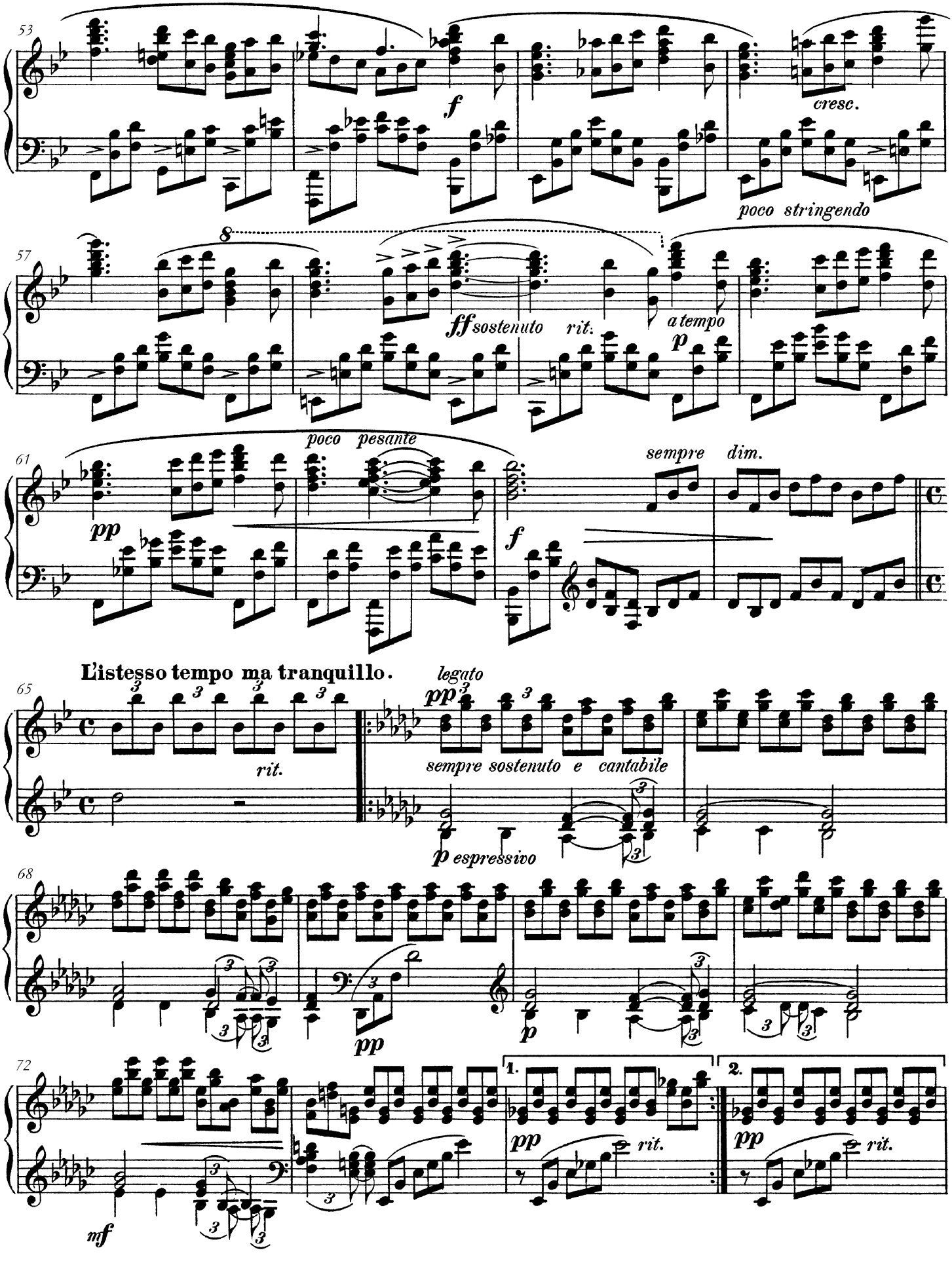
53
f
cresc.
poco stringendo
57
8
ff sostenuto
rit.
a tempo
p
61
poco pesante
pp
sempre
dim.
f
L'istesso tempo ma tranquillo.
65
rit.
legato
pp
sempre sostenuto e cantabile
p espressivo
68
pp
p
72
mf
1.
pp
rit.
2.
pp
rit.

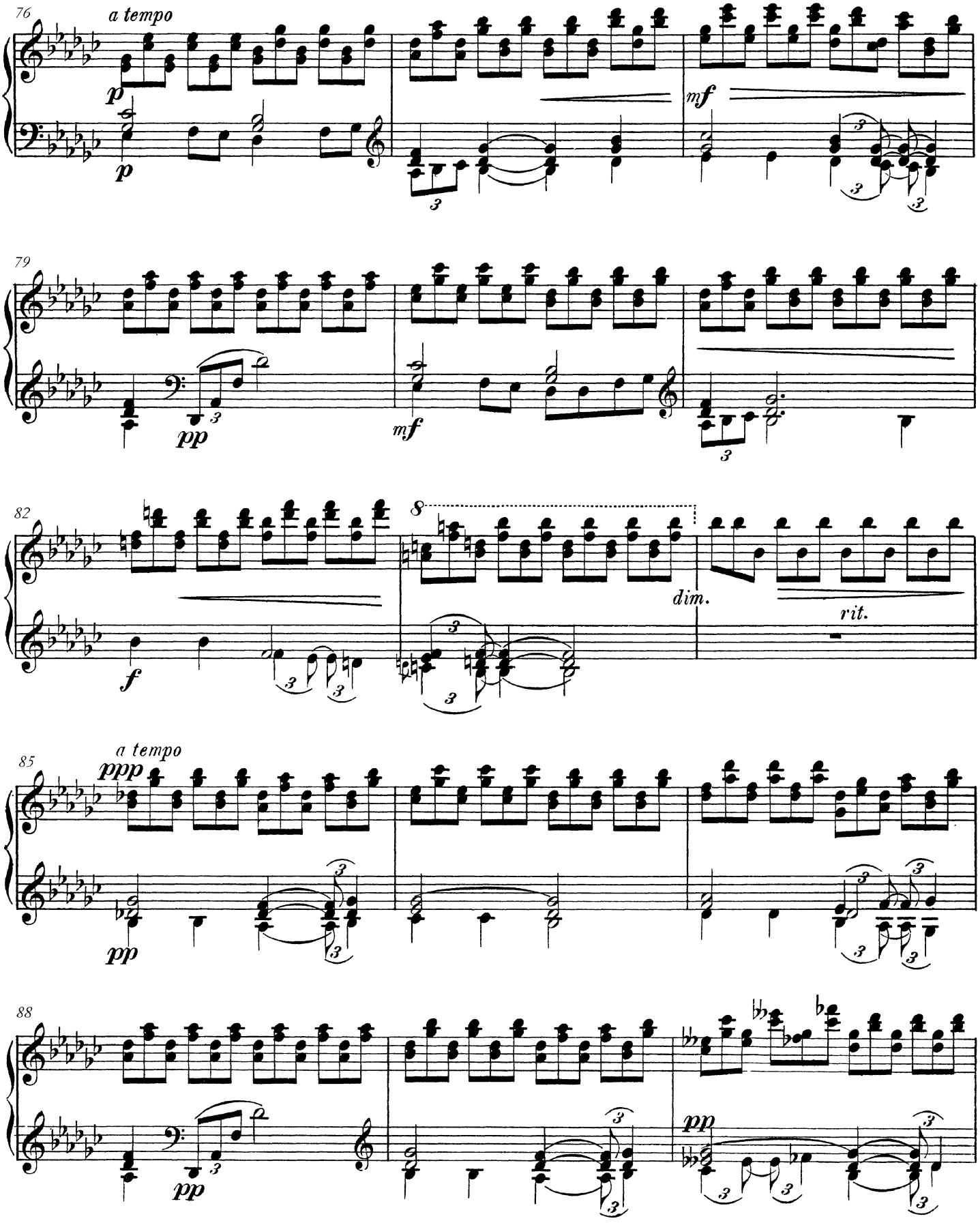
76
a tempo
p
p
mf
79
pp
mf
82
8
f
dim.
rit.
85
a tempo
ppp
pp
88
pp
pp

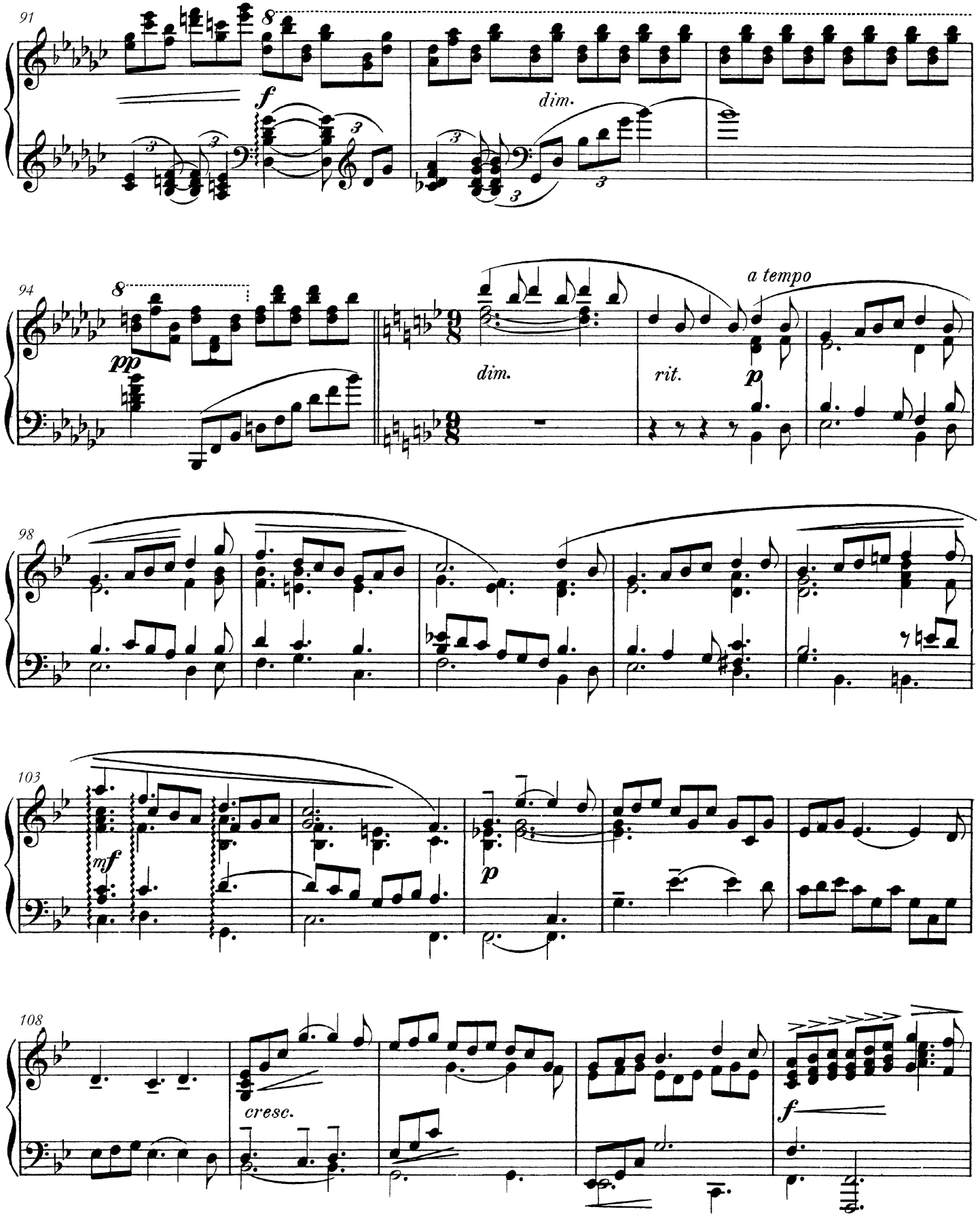
91
8
f
dim.
94
8
pp
dim.
rit.
a tempo
p
98
103
mf
p
108
cresc.
f

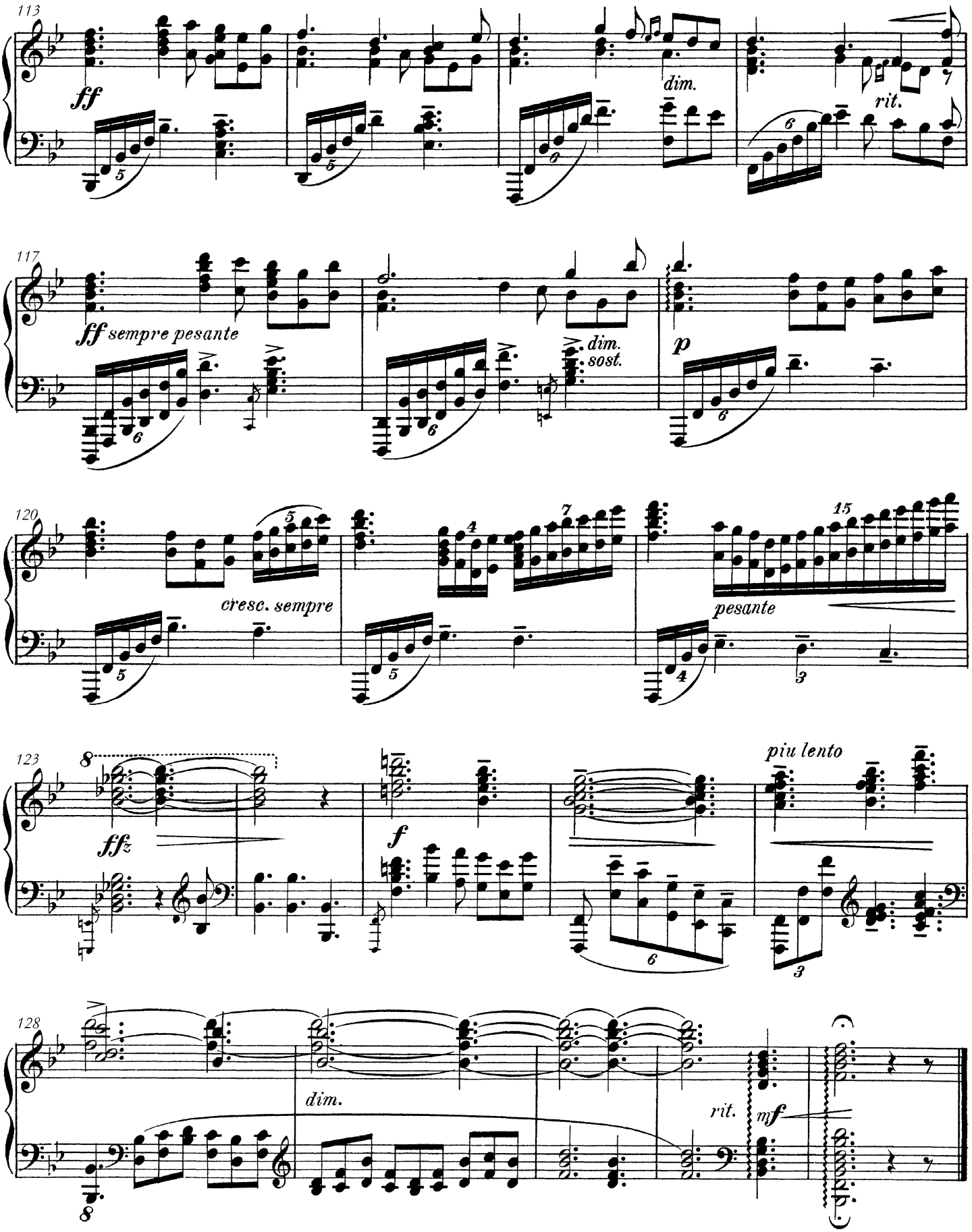
113
ff
dim.
rit.
117
ff sempre pesante
dim.
sost.
p
120
cresc. sempre
pesante
123
ffz
f
piu lento
128
dim.
rit.
mf

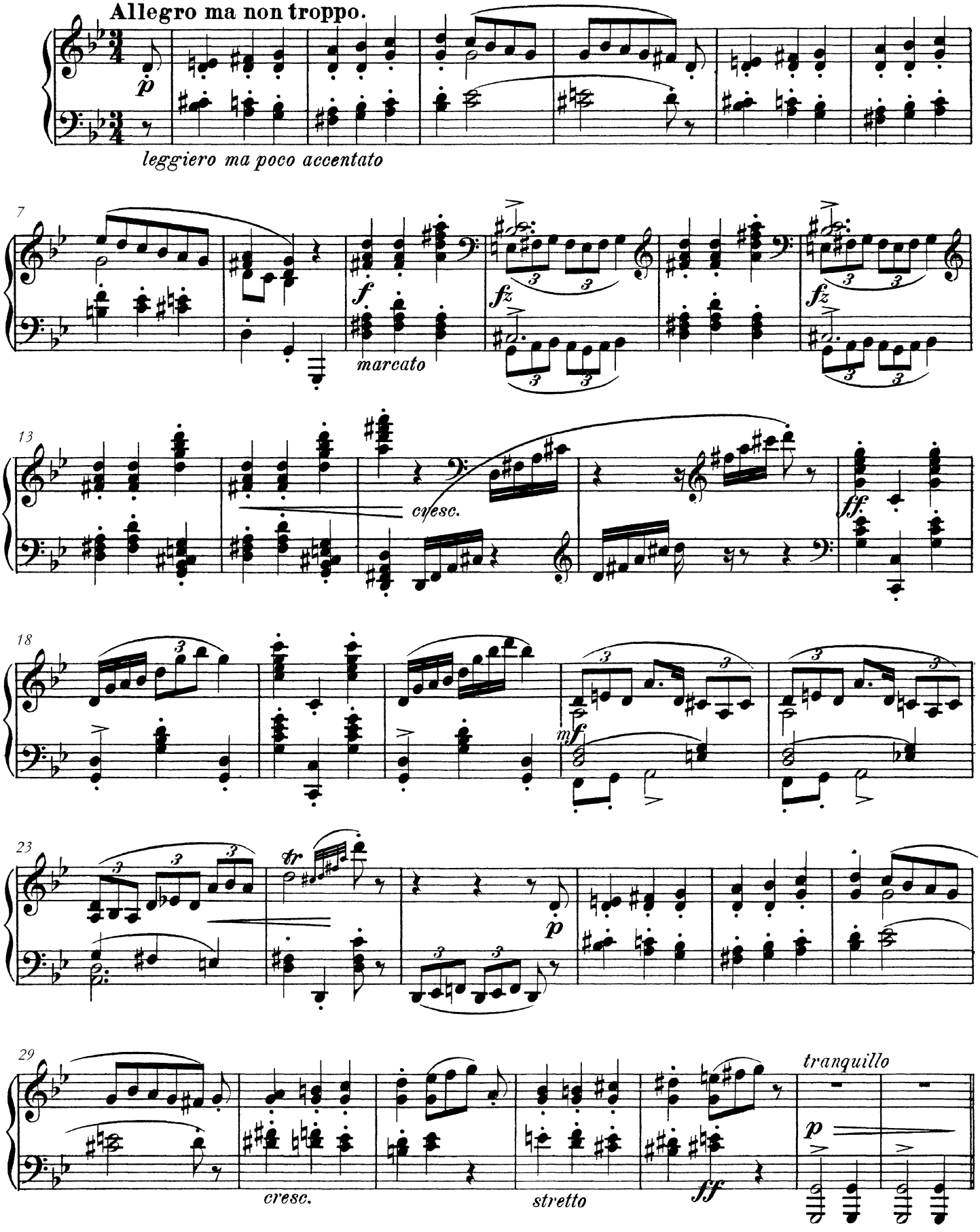
Allegro ma non troppo.
p
leggiero ma poco accentato
7
f
marcato
fz
fz
13
cresc.
ff
18
mf
23
tr
p
29
cresc.
stretto
ff
tranquillo
p

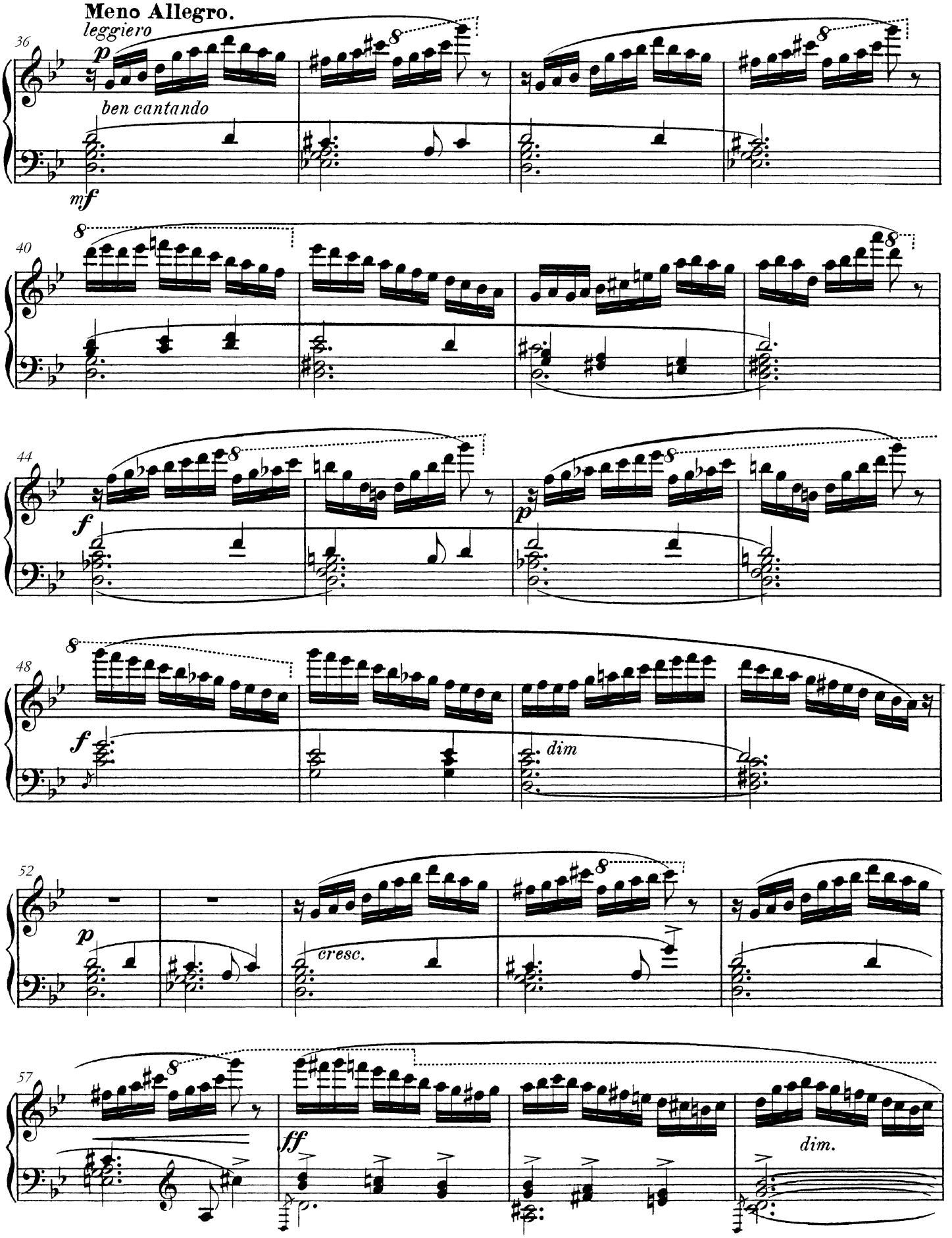
Meno Allegro.
leggiero
36
p
ben cantando
mf
40
44
f
p
48
f
dim
52
p
cresc.
57
ff
dim.

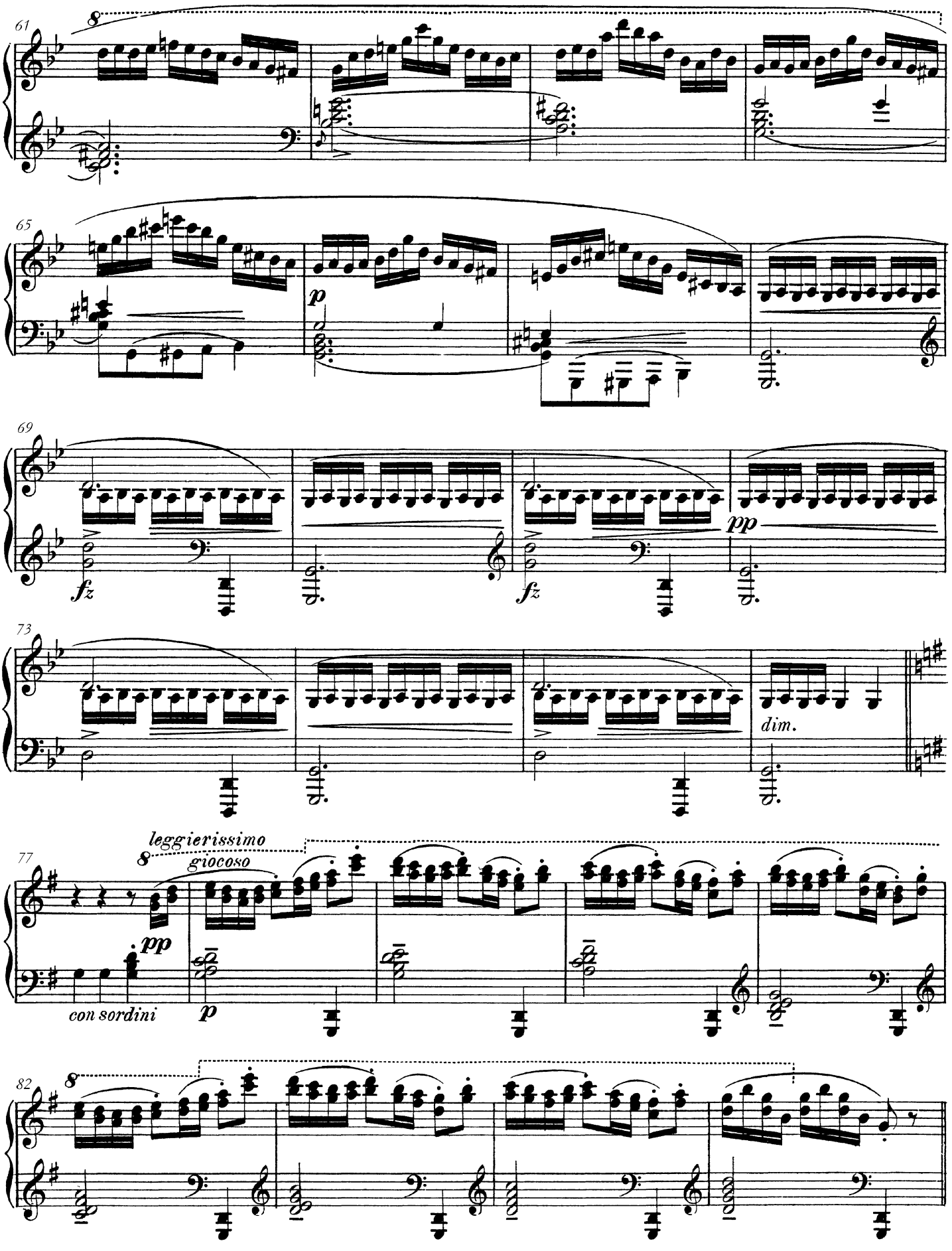
61
8
65
p
69
fz
fz
pp
73
dim.
77
leggierissimo
8
giocoso
pp
con sordini
p
82
8

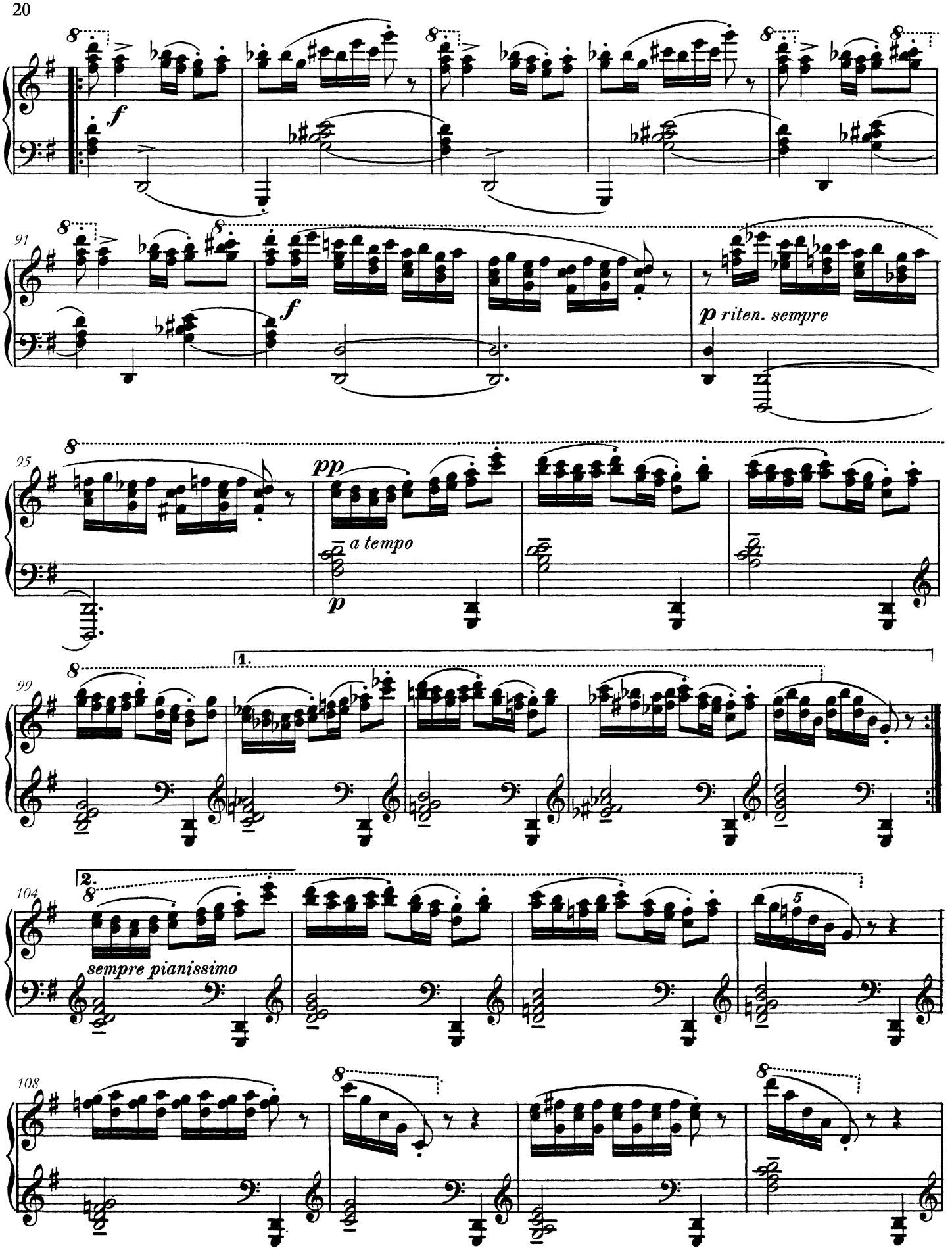
f
91
f
p riten. sempre
95
pp
a tempo
p
99
1.
104
2.
sempre pianissimo
5
108

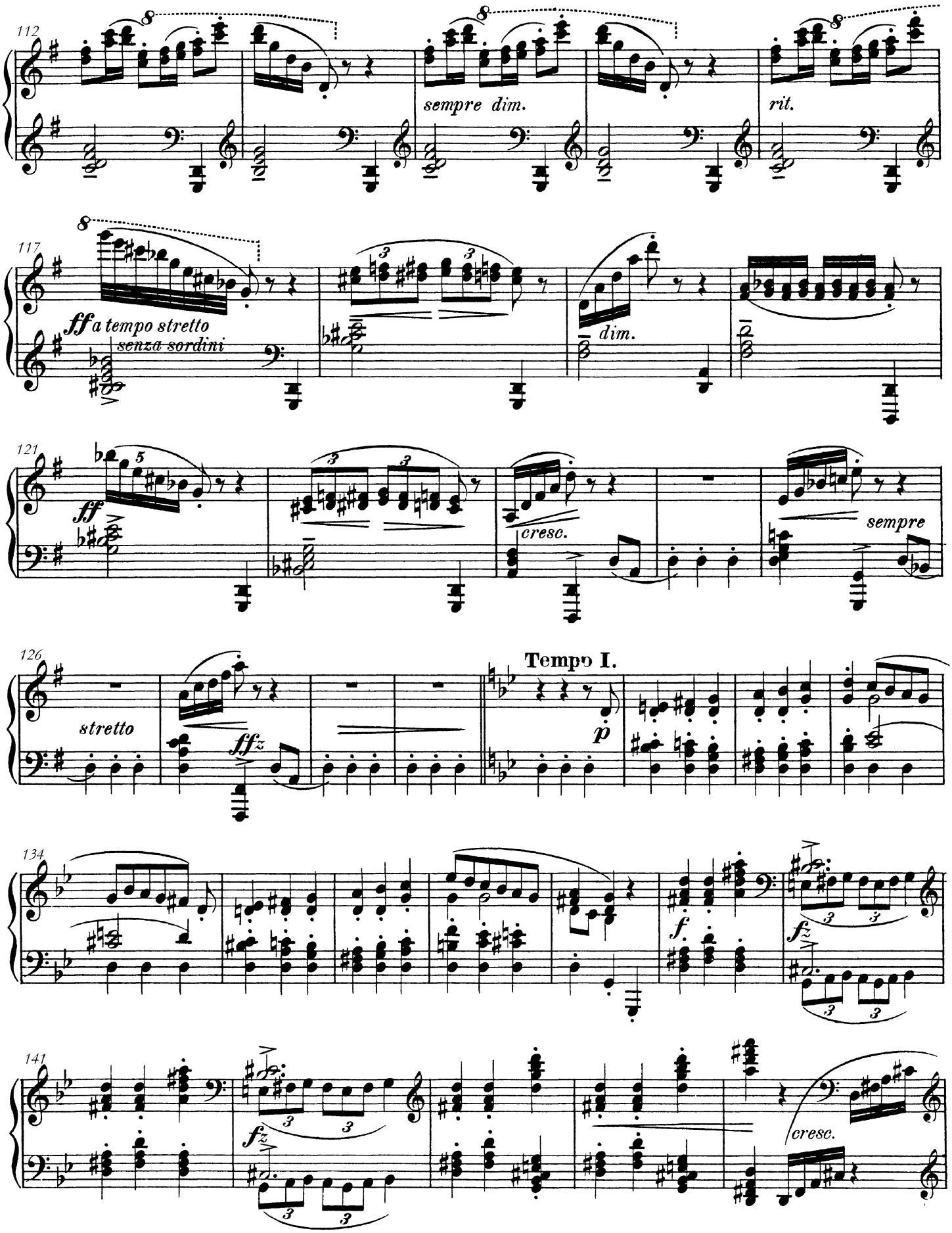
112
sempre dim.
rit.
117
ff a tempo stretto
senza sordini
dim.
121
ff
cresc.
sempre
126
stretto
ffz
Tempo I.
p
134
f
fz
141
fz
cresc.

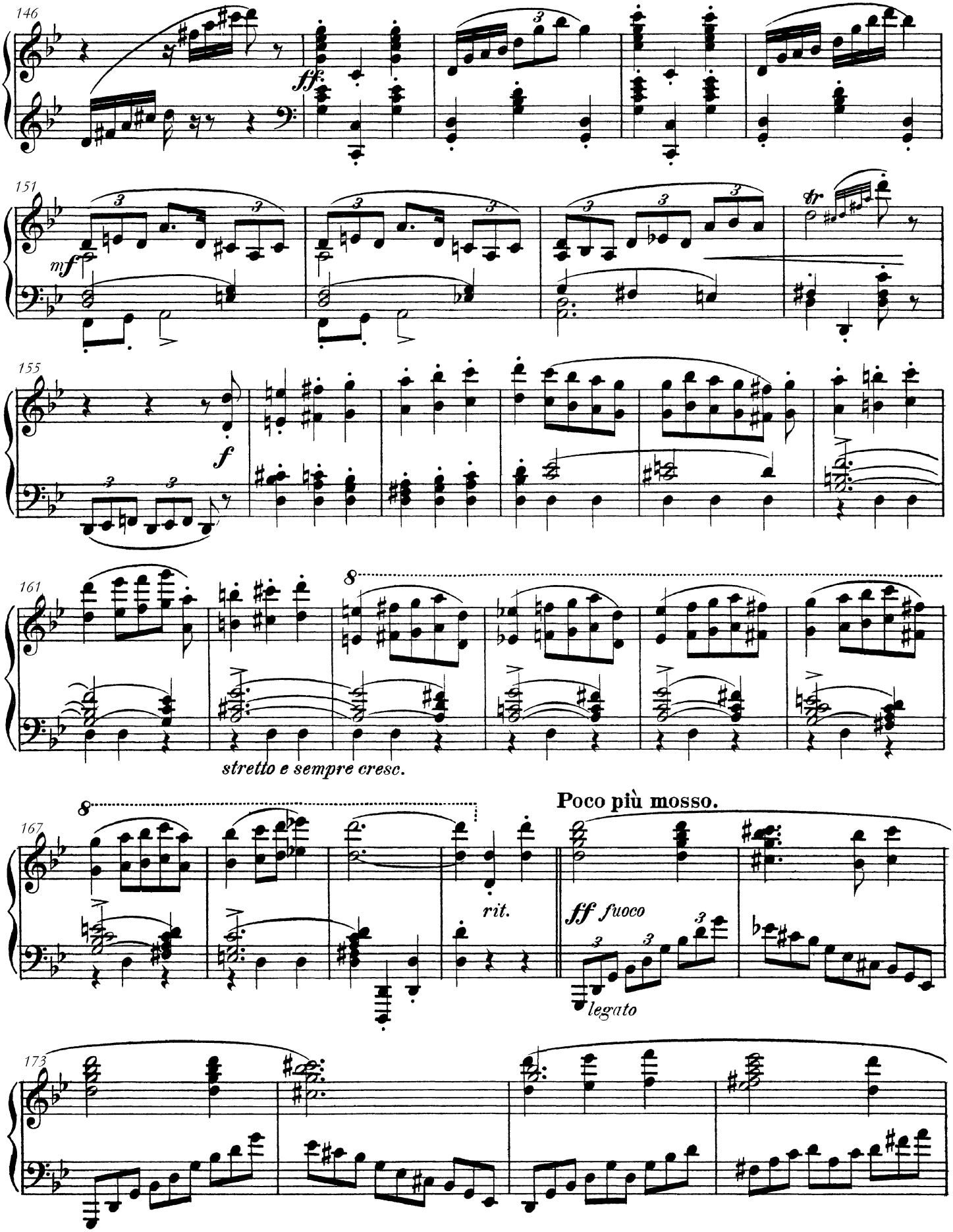
146
ff
151
mf
tr
155
f
161
8
stretto e sempre cresc.
167
8
rit.
Poco più mosso.
ff fuoco
legato
173

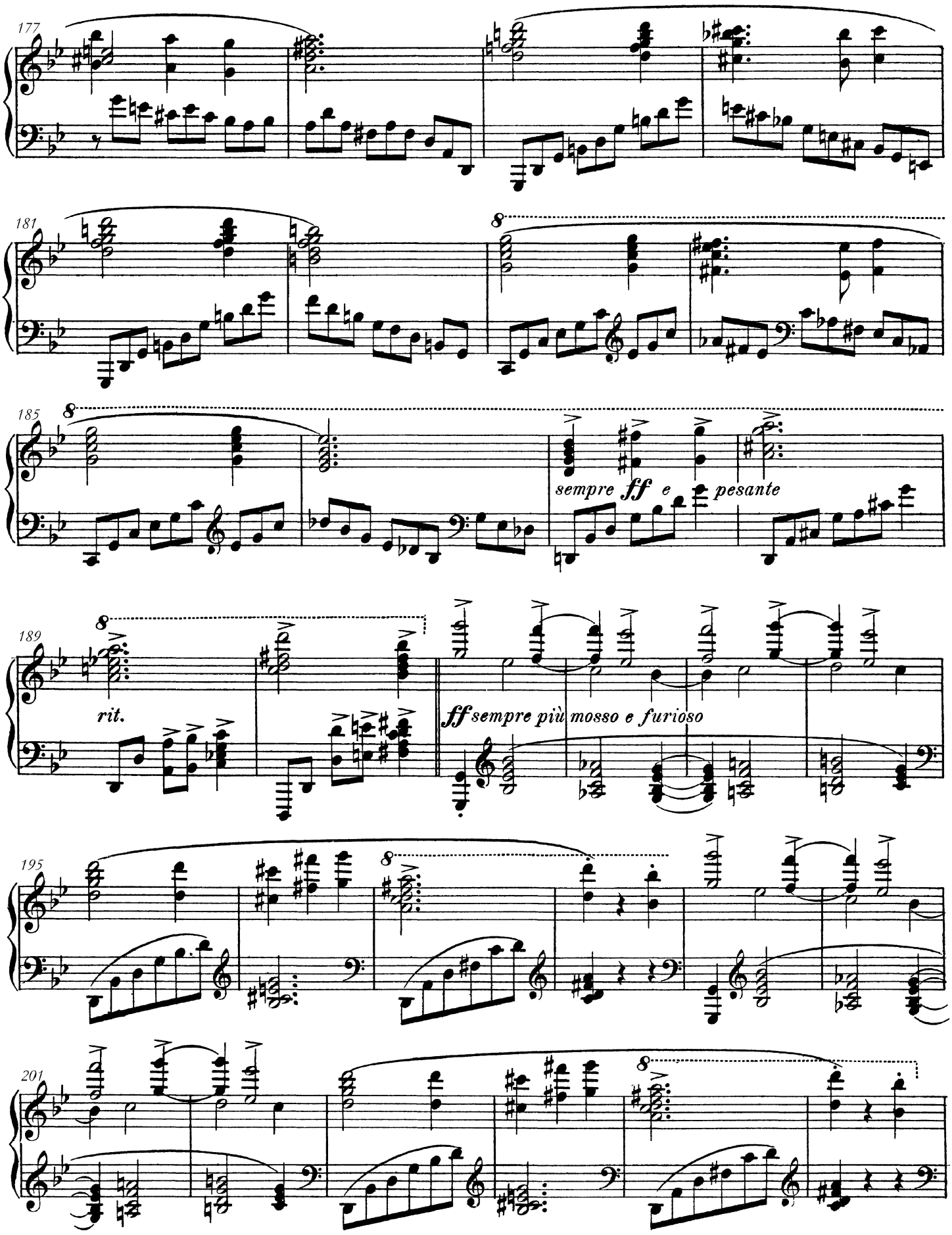
177
181
185
sempre ff e pesante
189
rit.
ff sempre più mosso e furioso
195
201

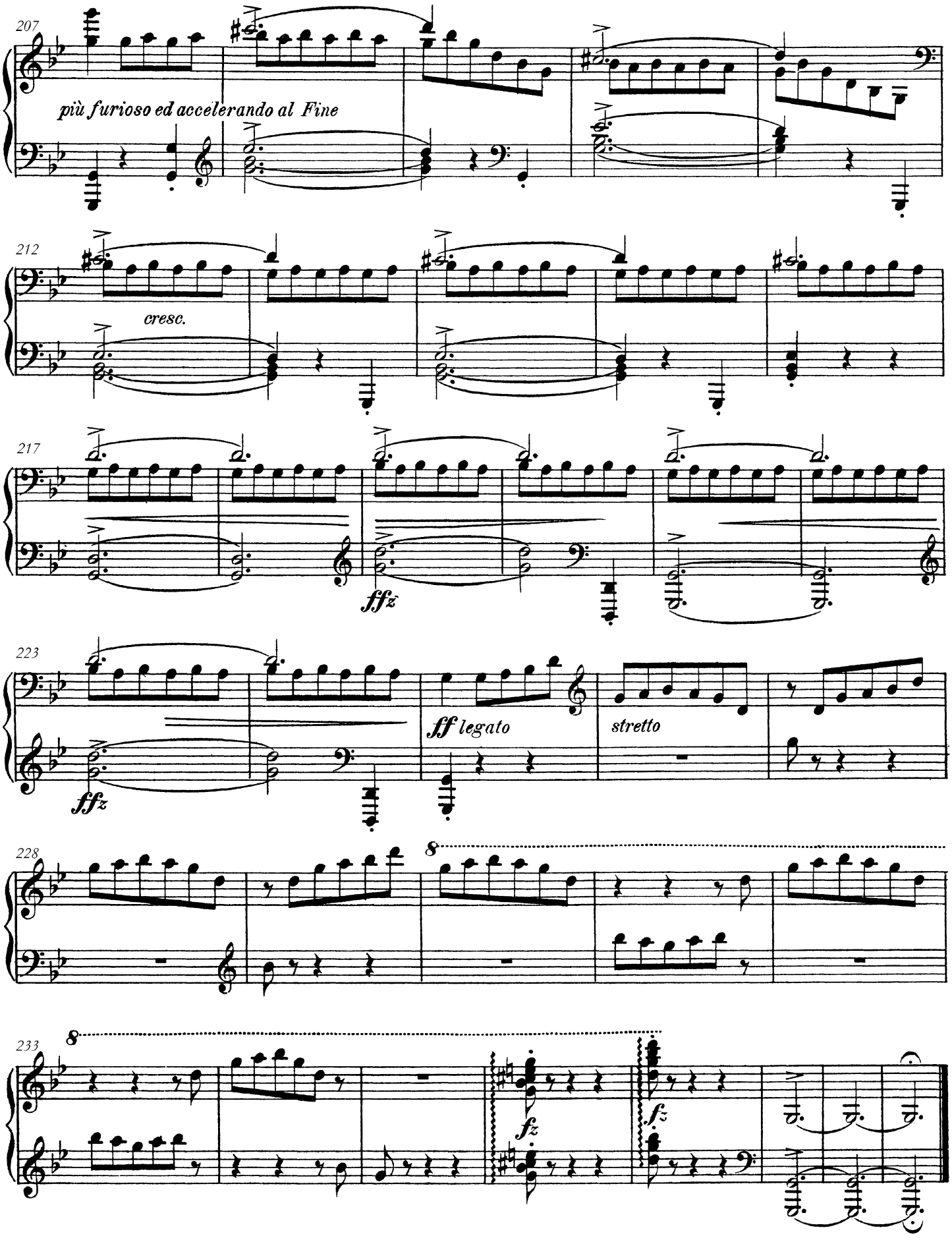
207
più furioso ed accelerando al Fine
212
cresc.
217
fffz
223
fffz
ff legato
stretto
228
8
233
8
fz
fz

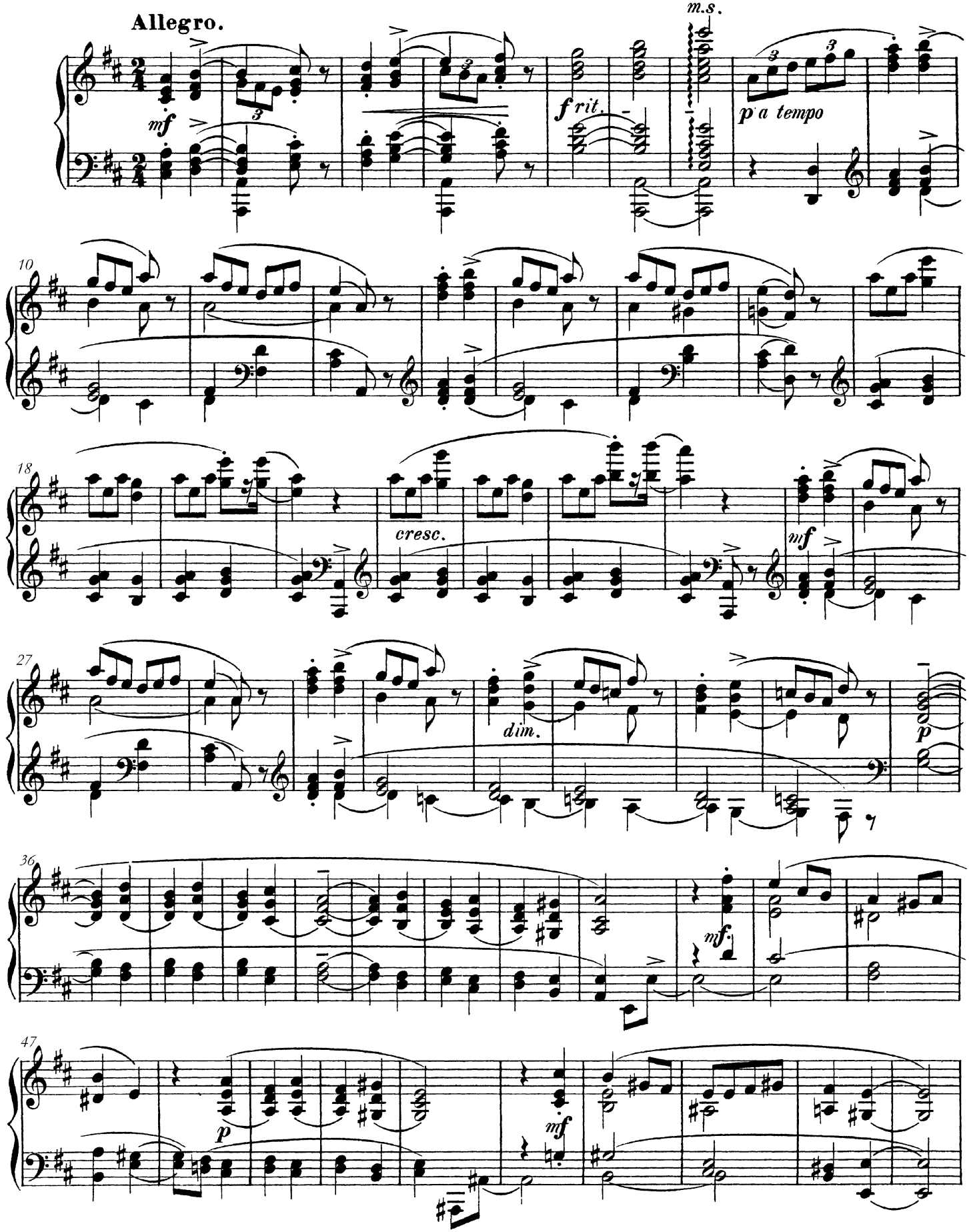
Allegro.
mf
3
f rit.
m.s.
3
3
p a tempo
10
18
cresc.
mf
27
dim.
p
36
mf.
47
p
mf

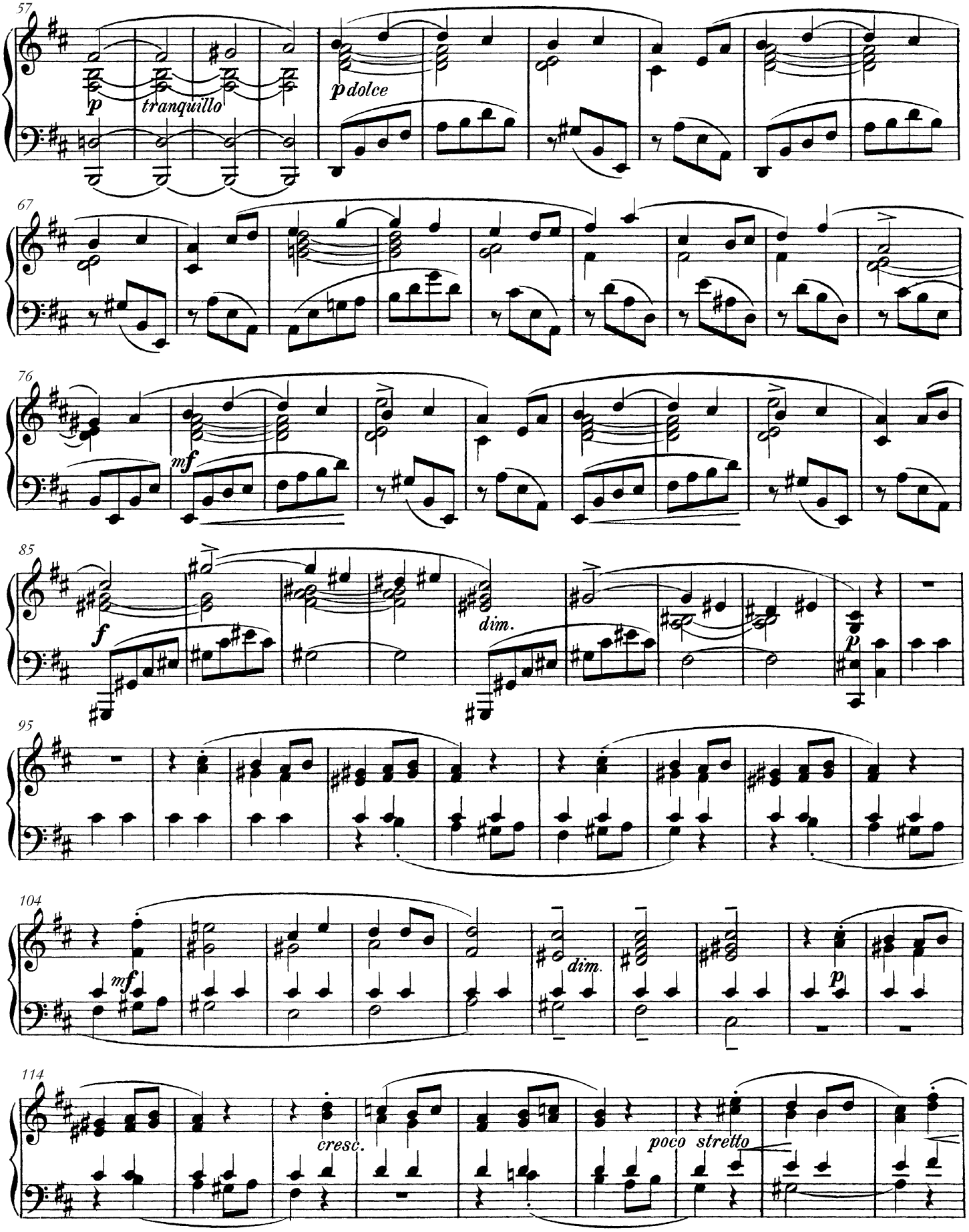
57
p
tranquillo
p dolce
67
76
mf
85
f
dim.
p
95
104
mf
dim.
p
114
cresc.
poco stretto

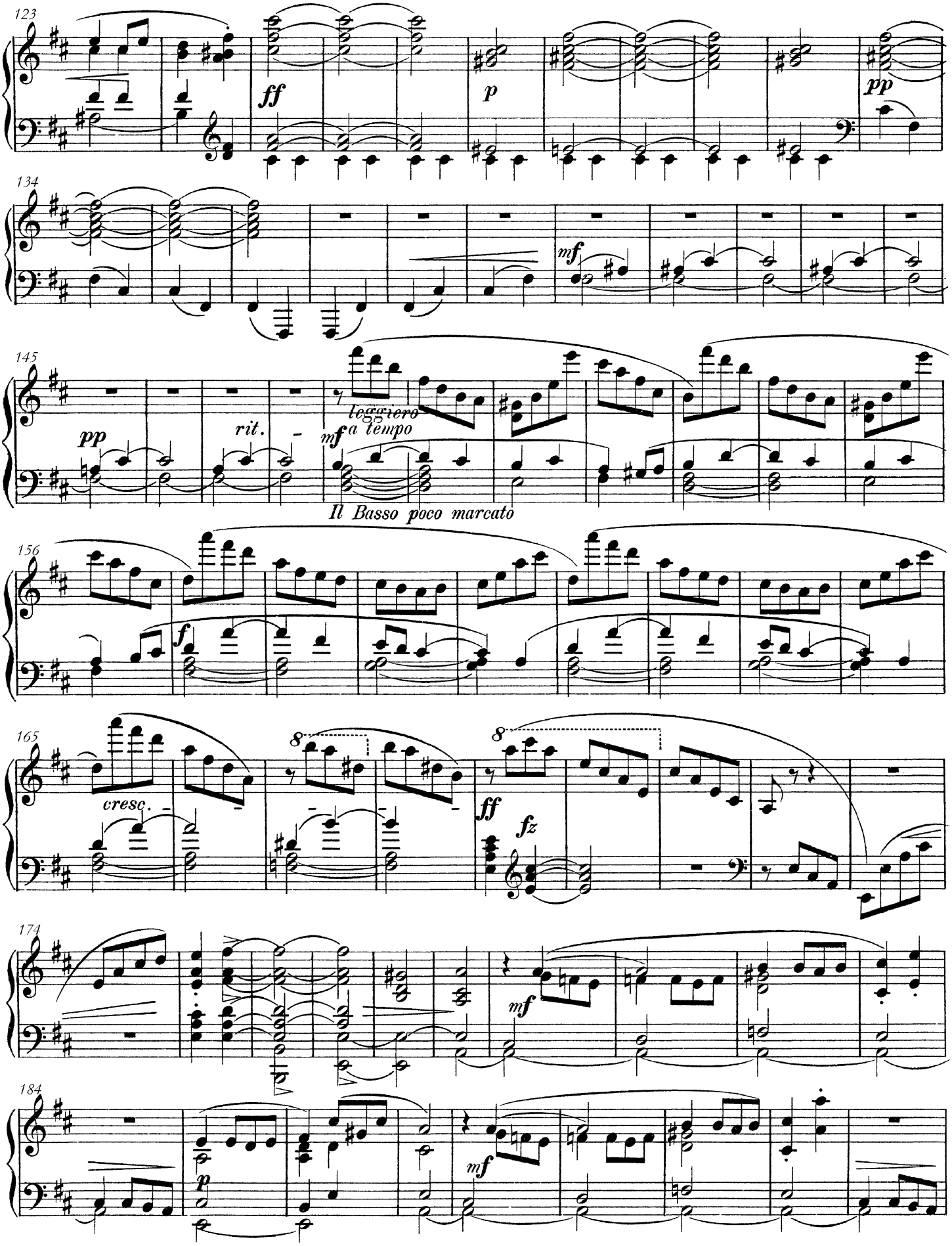
123
ff
p
pp
134
mf
145
pp
rit.
mf
leggiero
a tempo
Il Basso poco marcato
156
f
165
cresc.
8
8
ff
fz
174
mf
184
p
mf

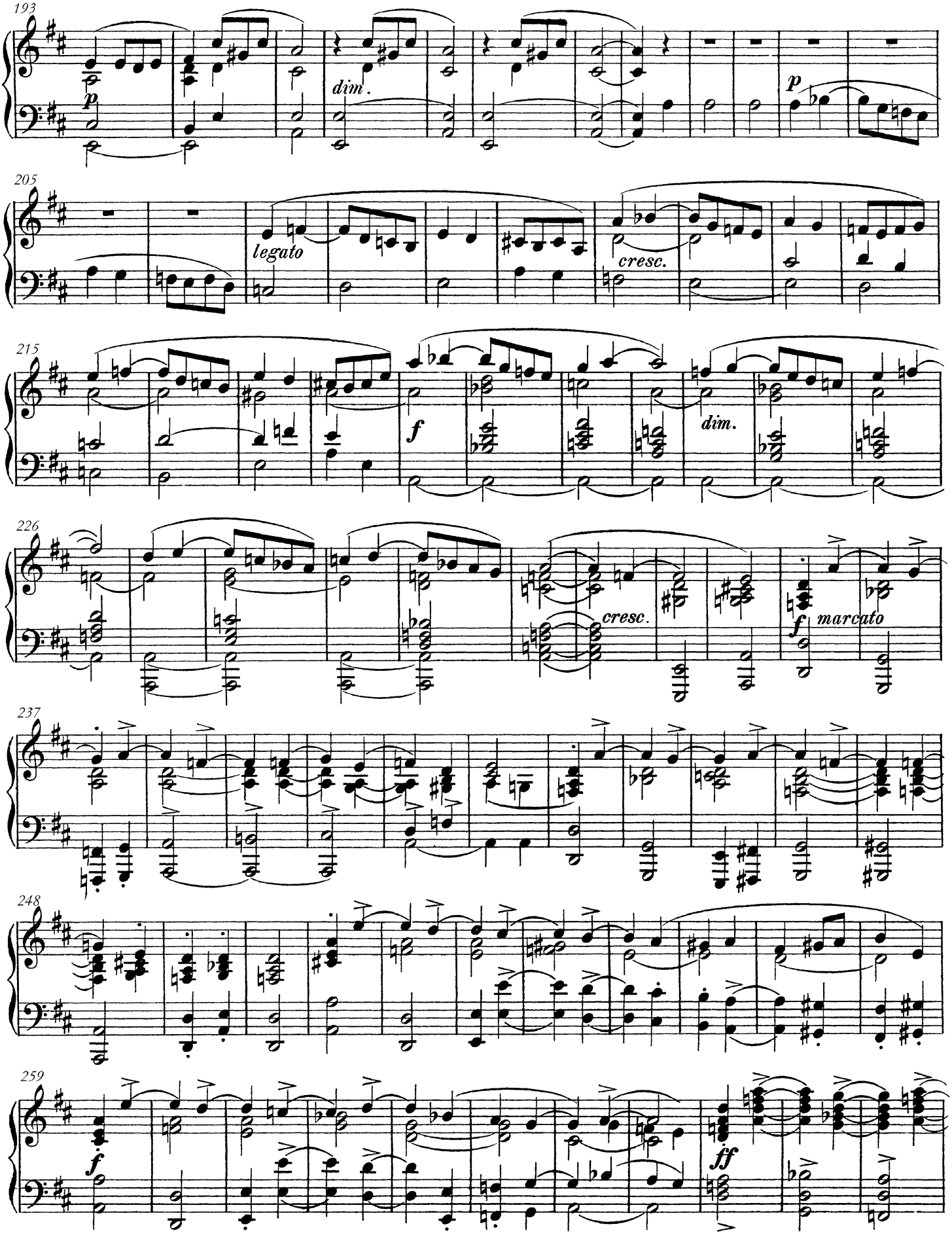
193
p
dim.
p
205
legato
cresc.
215
f
dim.
226
cresc.
f
marcato
237
248
259
f
ff

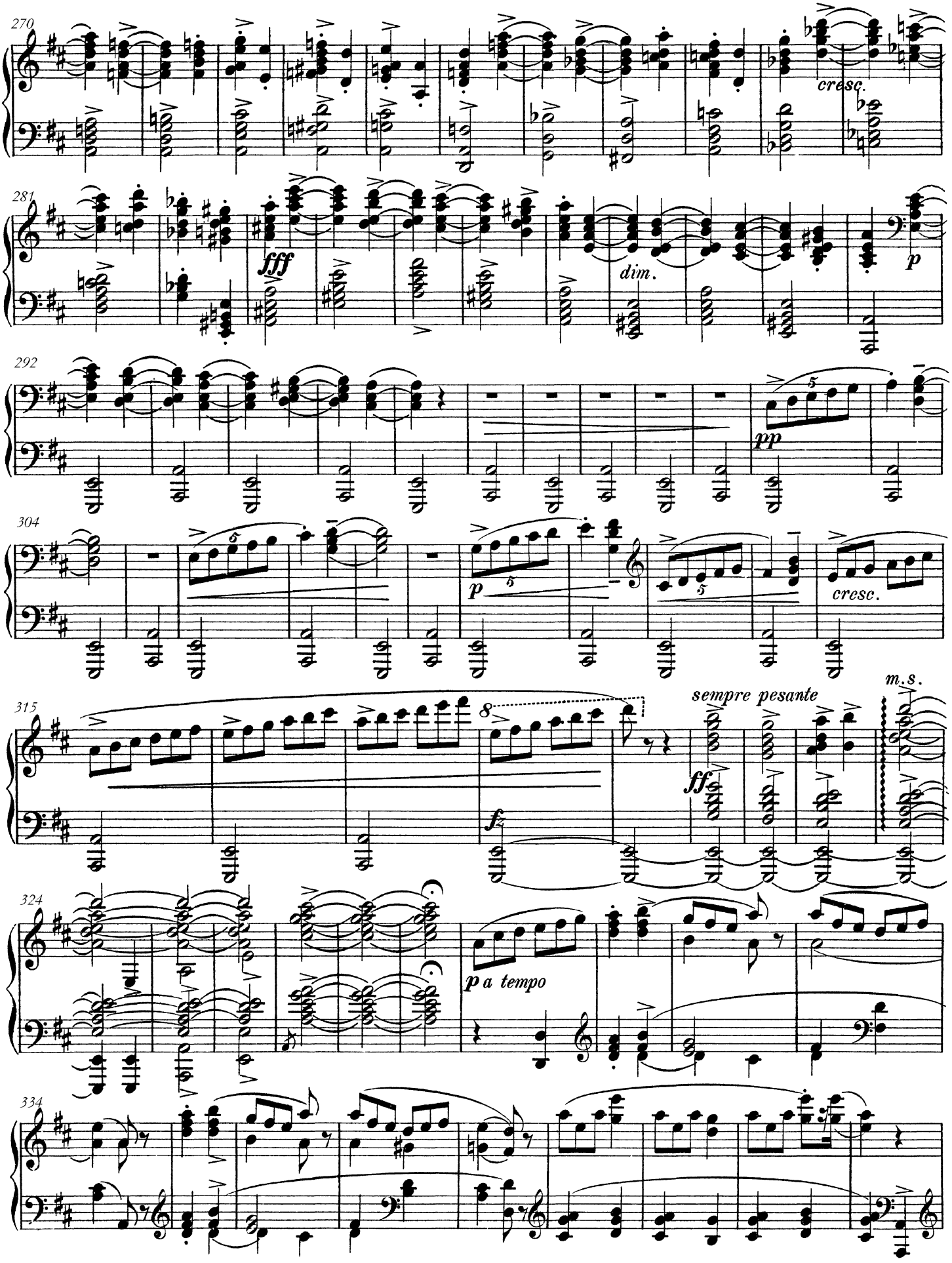
270
cresc.
281
fff
dim.
p
292
pp
304
p
cresc.
315
sempre pesante
ff
fz
m.s.
324
p a tempo
334

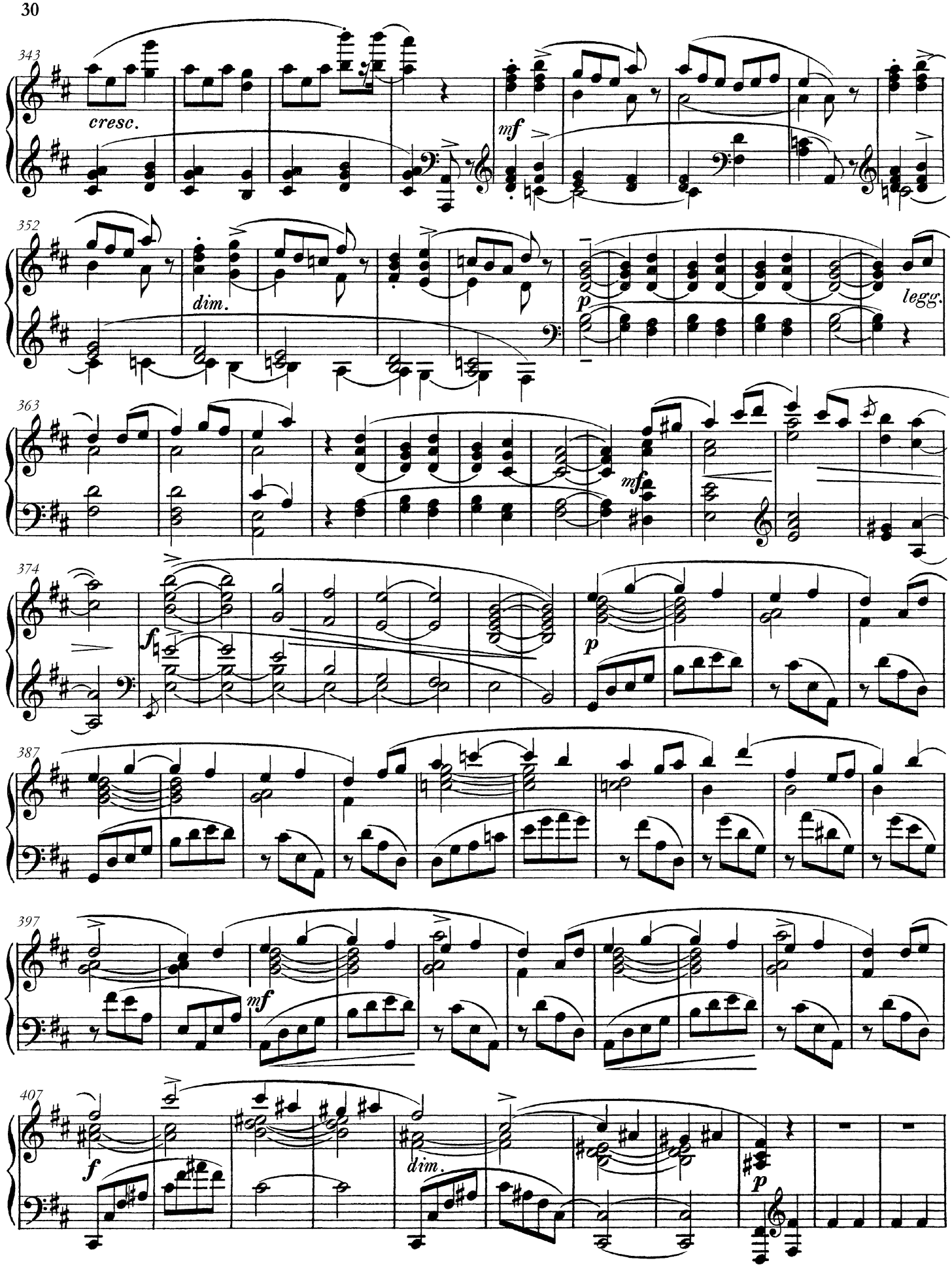
343
cresc.
mf
352
dim.
p
legg.
363
mf
374
f
p
387
397
mf
407
f
dim.
p

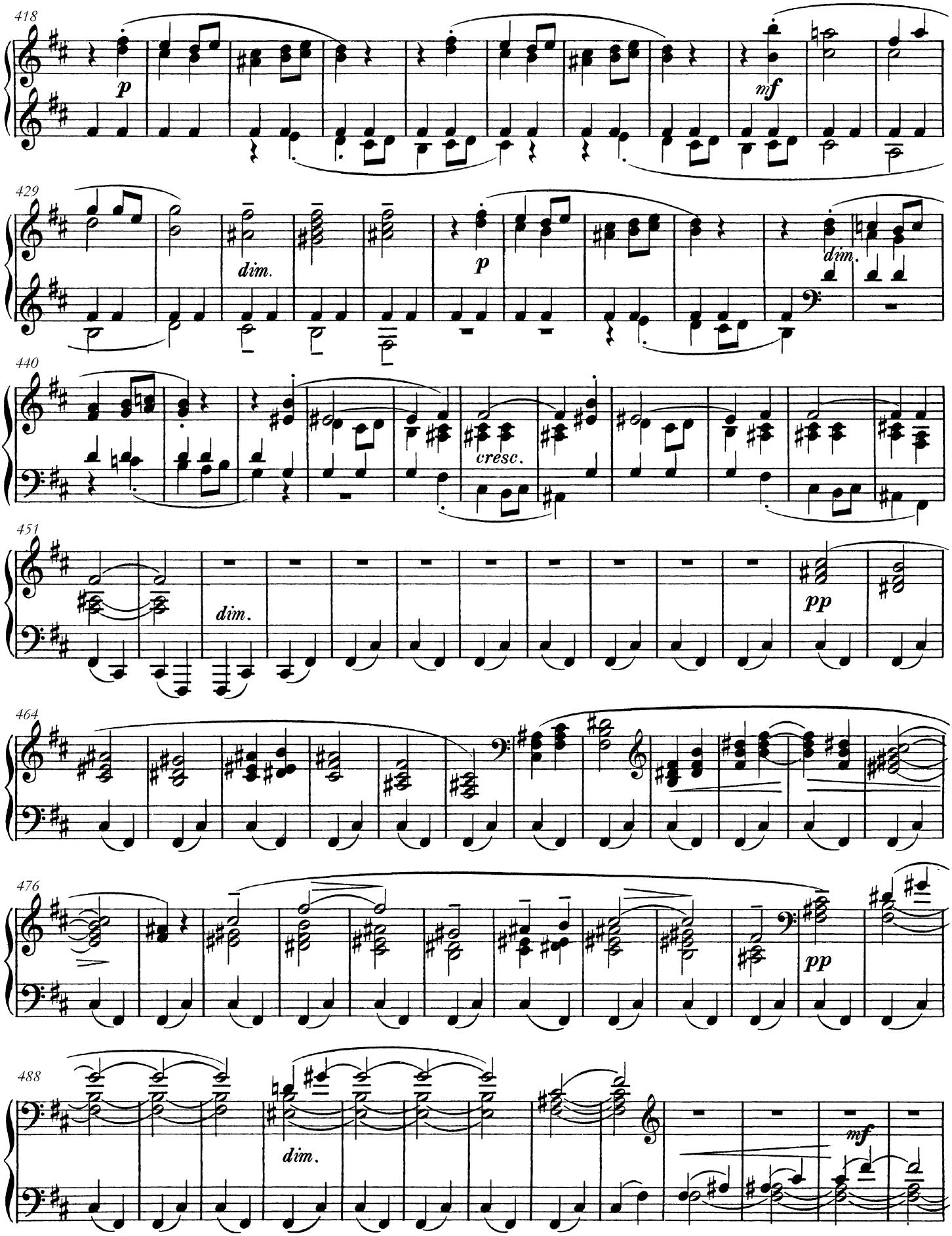
418
p
mf
429
dim.
p
dim.
440
cresc.
451
dim.
pp
464
476
pp
488
dim.
mf

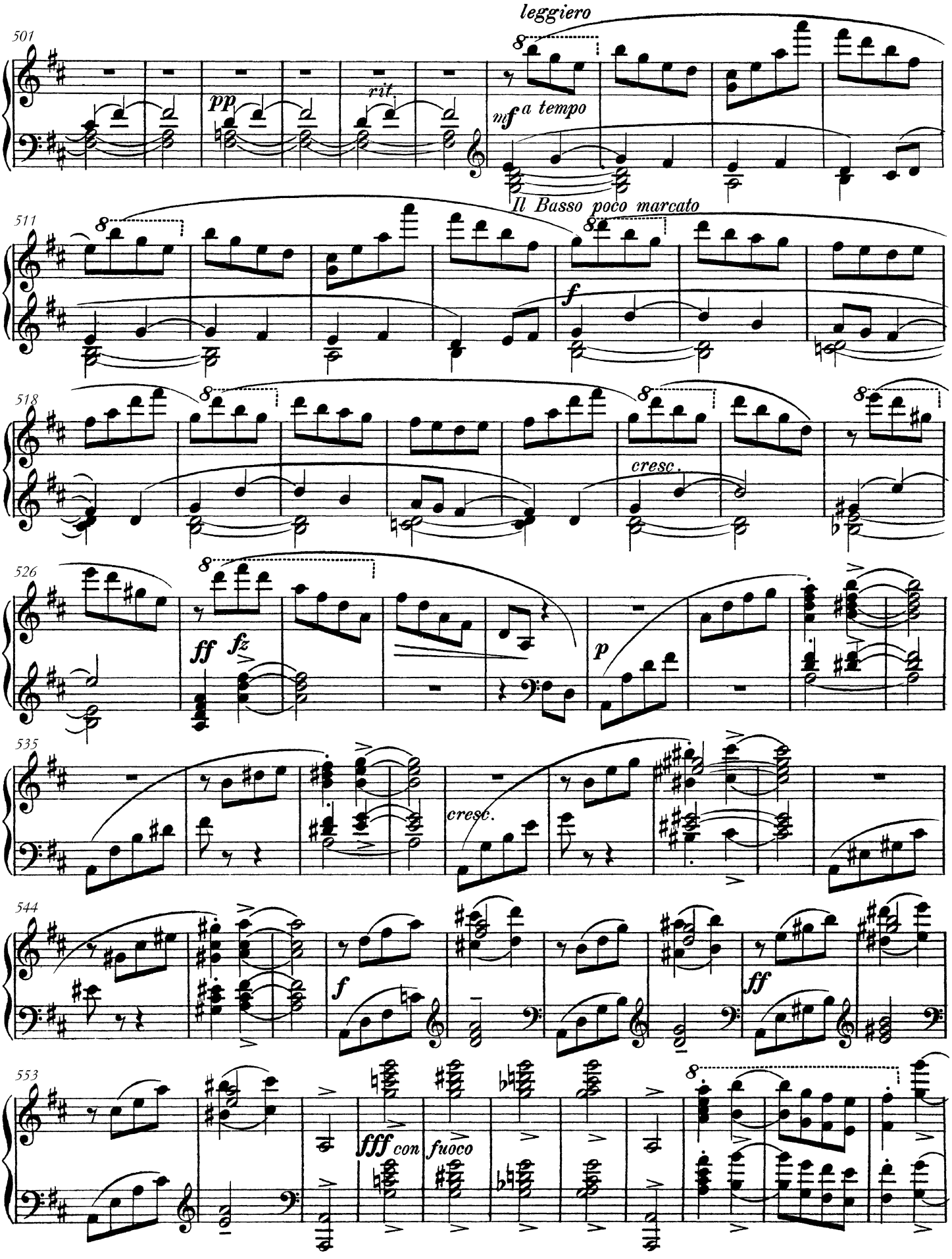
501
leggiero
pp
rit.
mf a tempo
511
Il Basso poco marcato
f
518
cresc.
526
ff fz
p
535
cresc.
544
f
ff
553
fff con fuoco

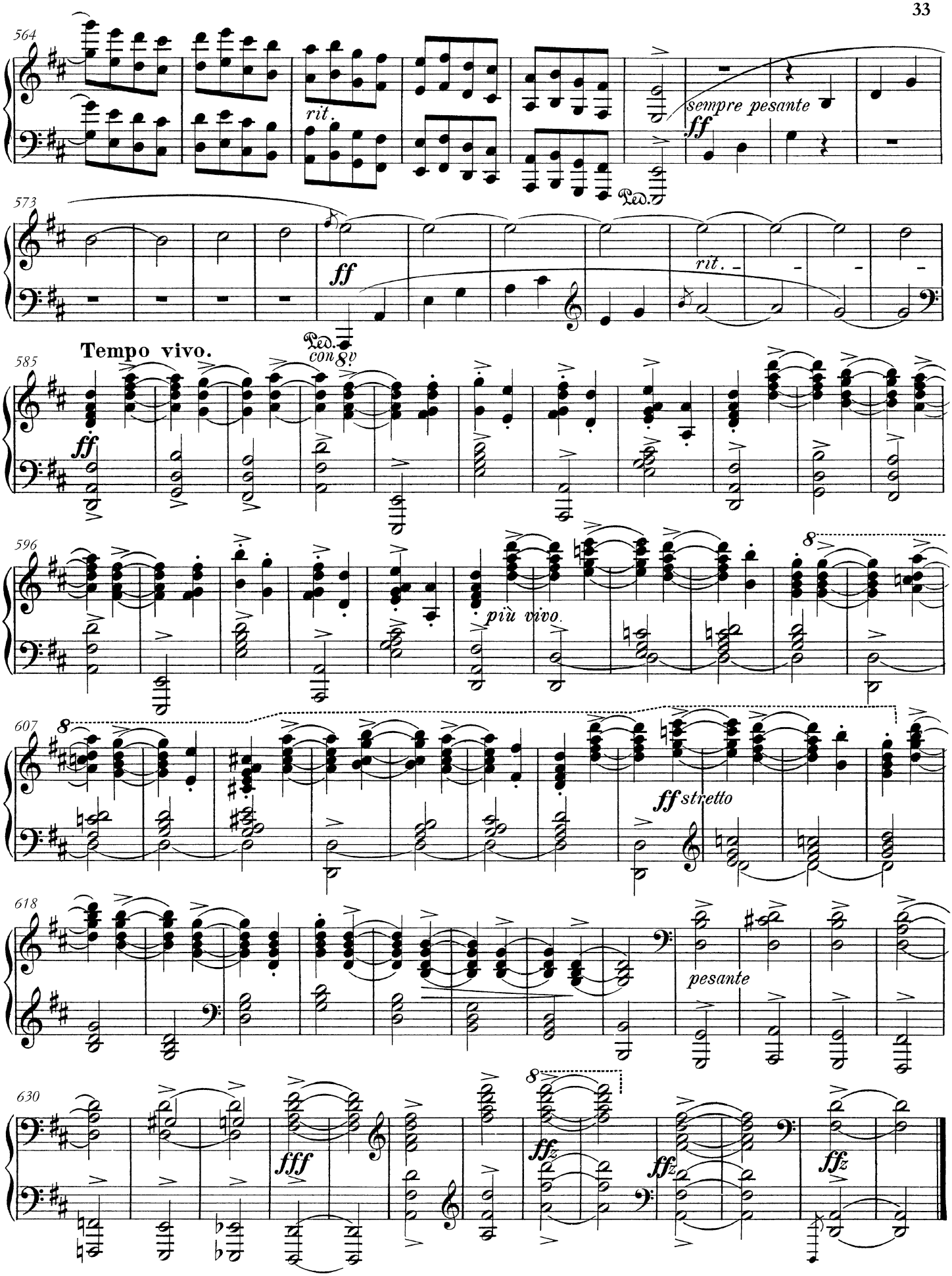
564
rit.
sempre pesante
ff
Ped.
573
ff
rit.
Tempo vivo.
585
ff
Ped.
con 8v
596
più vivo.
8
607
8
ff stretto
618
pesante
630
fff
ffz
ffz
ffz

Richard Andersson

I historieskrivningen är Richard Andersson (1851–1918) allra mest omtalad för sin musikskola som onekligen var betydelsefull och som dessutom fortsatte sin framgångsrika verksamhet i många år efter hans bortgång. Richard Anderssons musikskola som den hette grundades i Stockholm 1886. Den var inte bara en mottagare av elever som senare skulle bli viktiga gestalter i svenskt musikliv (Astrid Berwald, ilhelm Stenhammar, m.fl.), utan bildade med sitt lysande lärarkollegium också en givande miljö (Tor Aulin, Lars Zetterqvist, Emil Sjögren, m.fl.).

Ändå var Richard Andersson först och främst pianist. Han utbildade sig vid Musikkonservatoriet för bland annat Ludvig Norman, debuterade 21 år gammal. Andersson fortsatte sina studier i Berlin, där han fick Clara Schumann som pianolärare. Samtidigt studerade han kontrapunkt och komposition. Redan under åren i Berlin började han undervisa i piano. Efter hemkomsten till Stockholm 1884 kombinerade han pianospelandet med att vara pedagog. Han blev lärare vid Musikkonservatoriet 1904, men slutade efter två år – den egna musikskolan krävde hans engagemang.

Richard Andersson komponerade främst för sitt instrument, men skrev också sånger. Som efterfrågad pianist och hängiven pedagog blev han hans möjligheter att komponera allt mindre. Merparten verk kom därför till under hans yngre dagar.

Invald i Kungl. Musikaliska akademien den 17 december 1890, som ledamot nr 482.

© *Gunnar Ternhag,* Levande Musikarv

Sonat för piano i D-dur opus 11

Från början av sin karriär föreföll Richard Andersson ha haft tonsättarambitioner. Som efterfrågad pianist och sedermera hängiven pedagog blev hans möjligheter att komponera av naturliga skäl begränsade. Merparten av hans kompositioner skrevs därför under studieåren från 1867 fram till 1884 då den pianistiska och pedagogiska verksamheten tog överhanden. Fjorton av de nitton opusnumrerade verken skrevs under denna period liksom de flesta utan opus.

Flertalet av Richard Anderssons pianostycken ansluter sig till romantikens karaktärsstycke och är kortare verk av måttlig svårighetsgrad uppenbarligen skrivna för pedagogiska syften. Det rör sig om parafraser av folkdanser och folkmelodier från skilda länder samt olika stämningsbilder, och styckena är utformade som ett slags genremässiga arketyper. I Schumannsk efterföljd kan samlingarna också framföras som sammanhållna enheter. Han lade i sin undervisning stor tonvikt vid att finna och gestalta innehållet i varje enskilt stycke. Av de ofta noggrant inskrivna föredragsanvisningarna att döma låg mycket av detta sökande i att hitta musikens karaktär. Pianostyckena kan ses som övningar i att hitta karaktärsegenheterna hos de individuella numren.

Richard Anderssons enda större verk för piano är pianosonaten i D-

dur från 1878, också den komponerad under studietiden i Berlin. Den fyrsatsiga sonaten har en klassisk traditionell utformning med första satsen i sonatform uppbyggd på en långsam inledning och två kontrasterande teman. Det första temat har i sin rytmiska framtoning likheter med finalen i Schumanns Symphonische Etüden op 13. Sidotemat har folkviseanknytning och uppenbara likheter med motsvarande tema i Stenhammars första pianokonsert. Andra satsen har i sin huvuddel en likartad satsfaktur som ”Romance” i sviten Skizzen. 7 Clavierstücke. I satsens mellandel kan en eventuell rysk influens skönjas. Högerhandens dubbelgreppsteknik och vänsterhandens melodibildning har likheter med Anton Rubinsteins populära salongsstycke ”Kommenoi Ostrow”. Samma typ av satsfaktur använder Andersson också i sången ”Der Gondolier” op. 3 från 1872.

Sonaten utgavs av Musikaliska konstföreningen 1889 och framfördes av tonsättaren vid en konsert 1891. Den har också framförts vid musikskolans offentliga konserter (1907 av Astrid Berwald) och den spelades så sent som på 1960-talet i Rom av en av Andersssons utländska elever, Manorita de Andauga. Stefan Lindgren har spelat in den på skiva.

© *Bertil Wikman,* Levande Musikarv

Källkritisk kommentar

Richard Andersson: *Sonat för piano D-dur, opus 11*

Källmaterial

Denna utgåva av Richard Anderssons Sonat för piano baserar sig på följande primärkälla (**T**): ett nottryck publicerat av Musikaliska Konstföreningen 1889 som återfinns hos Musik- och teaterbiblioteket i Stockholm (signum 96/260). Texten på titelsidan lyder: ”Till / Professor Heinrich Barth. / Sonat / för / Piano / af / Richard Andersson / Op. 11. / Musikaliska Konstföreningen / STOCKHOLM / M. K. 45. / Lith. Anst.v. C. G. Röder, Leipzig.” Texten på omslaget har information om tryckår: ”MUSIKALISKA KONSTFÖRENINGEN. / SONAT / FÖR PIANO / AF / **RICHARD ANDERSSON**. / STOCKHOLM, 1889.”

Som sekundärkällor har anlitats två ofullständiga autografer till sats 1 (**A** och **B**). Dessa har endast konsulterats i sådana passager där musiken i trycket korresponderar mot musiken i autograferna. **A** omfattar endast de första 89 takterna av sats 1 men överensstämmer här ganska väl med den tryckta versionen. **B** omfattar hela sats 1 utom inledningen (takt 1–26 i **T**). **B** skiljer sig på många ställen avsevärt från den tryckta utgåvan och är troligen en tidigare version av denna sats. **A** och **B** återfinns sammanbundna i Richard Anderssons arkiv på Musik- och teaterbiblioteket. **A** utgör notsidorna 1–2, **B** finns på notsidorna 3–11. Där finns även skisser som inte har kommit till användning under arbetet med denna utgåva. Till autograferna hör tre titelsidor med identisk information. Den andra av dem lyder: ”Sonate / für / Piano-Forte / componiert / Op. [11 ofullst.] / von / Richard Andersson / Berlin / Nov.-Dec. 1878”. (Opusnumret är inte ifyllt av Andersson. Informationen inom hakparenteserna är bibliotekets anteckning.)

Kommentarer
Nottexten i föreliggande utgåva utgör en reproduktion av notbilden i T, där utgivarens emendationer har förts in. Justeringar av förtecken och tonlängder som inte har medfört förändrad läsart har utförts utan kommentar. I övrigt anförs nedanstående anmärkningar.

Sats 1

Takt/ System	**Anmärkning**
47 / övre	Det andra ackordet lyder i **A** f1+a1+c2.
266 / övre	**T** har e1+g1+h1 på den sista 8-delen; **B** har e1+giss1+h1, vilket införts här.
267 / övre	**T** har g1+h1 på det andra ackordet; **B** har giss1+h1, vilket införts här.

© *Hans-Erik Goksöyr,* Levande Musikarv

Richard Andersson

Richard Andersson (1851–1918) is most remembered for his school of music, which was undeniably important and also continued its successful activities for many years after his death. Richard Andersson's School of Music was founded in Stockholm in 1886. It not only received students who would later become important figures in Swedish musical life (Astrid Berwald, Wilhelm Stenhammar and others), but also provided a fruitful environment through its brilliant board (Tor Aulin, Lars Zetterqvist, Emil Sjögren and others).

Nevertheless, Richard Andersson was first and foremost a pianist. He studied at the Conservatory for Ludvig Norman among others, making his debut at 21. Andersson continued his studies in Berlin, where Clara Schumann was his piano teacher. He also studied counterpoint and composition. He began teaching piano during his years in Berlin. After returning home to Stockholm in 1884, he combined performing and teaching. He became a teacher at the Conservatory in 1904, but stopped after two years, as his own music school required his attention.

Richard Andersson mainly composed for his own instrument, but also wrote songs. As a pianist in demand and dedicated educator, his opportunities for composition diminished. Most of his work, therefore, was written in his younger days.

On December 17, 1890, he was elected to the Royal Academy of Music as member No. 482.

© *Gunnar Ternhag,* Levande Musikarv
Transl. Martin Thomson

Sonata for Piano in D major Opus 11

From the beginning of his career, Richard Andersson, appears to have had ambitions to become a composer. In demand as a pianist, and later a devoted teacher, his opportunities to compose were thus somewhat limited. Most of his compositions were therefore written during his time as a student, from 1867 until 1884, after which his pianistic and pedagogical activities began to take precedence. Fourteen of the nineteen opus-numbered works were written during this period, as were many of those without opus numbers.

The majority of Richard Andersson's piano works adhere to the Romantic character piece, together with shorter works of moderate difficulty, which were more obviously written for educational purposes. These involve paraphrases of folk dances and folk songs from a number of countries, portraying a range of atmospheric impressions, with the pieces designed as different kinds of genre archetypes. In imitation of Schumann, the collections can also be presented as cohesive units. In his teaching, he placed emphasis on finding and shaping the content of each individual piece. Carefully inscribed performance directions are therefore often included, which assist with the pursuit of identifying the music's character. His piano pieces can thus be seen as exercises in identifying the characteristic idiosyncrasies within the individual works.

Richard Andersson's only major work for piano is the Piano Sonata in D Major from 1878, also composed whilst studying in Berlin. This four-movement sonata has a classic, traditional design with a first movement in sonata form, built from a gradual opening and two contrasting themes. The primary theme displays, in its rhythmical appearance, similarities to the finale of the Schumann Symphonische Etüden op 13. Whilst the secondary theme is folk-influenced, having obvious similarities with the corresponding theme in Stenhammar's First Piano Concerto. The main section of the second movement has a similar texture as the "Romance" section in the suite entitled Skizzen. 7 Clavierstücke. In the movement's central section, a possible Russian influence is discernible. The right-hand double-stop technique and the left hand melodic formation show similarities with Anton Rubinstein's popular salon piece 'Kommenoi Ostrow'. Andersson also utilises a similar textural form in the song "Der Gondolier" op. 3 from 1872.

The Sonata was published by the Musical Arts Society in 1889 and was performed by the composer at a concert in 1891. It was also performed at the music school's public concerts (in 1907 by Astrid Berwald), and was furthermore played, as late as the 1960s, in Rome by one of Andersson's foreign students, Manorita de Andauga. Stefan Lindgren has recorded the work.

© *Bertil Wikman*, Levande Musikarv
Transl. Robin McGinley